



# Tulorekisteri-ilmoittaminen osana palkanlaskentaprosessia

Mirette Kesämaa

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2023

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

**Kesämaa, Mirette**

## **Tulorekisteri ilmoittaminen osana palkanlaskentaprosessia**

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu 2023, 42 sivua.

Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

### **Tiivistelmä**

Kansallinen tulorekisteri otettiin käyttöön vuonna 2019 jolloin rekisteriin alettiin lähettää palkkatiedot jokaisesta maksetusta palkasta erikseen. Vuonna 2021 tulorekisterissä otettiin käyttöön myös eläke- ja etuus-tietojen ilmoittaminen. Tulorekisteriin on tarkoitus kerätä kaikki palkka-, etuus- ja eläketiedot, mistä tiedon käyttäjien on helppo hakea tiedot palkan tai etuuden saajasta. Ilmoitusvelvollisuus kuuluu työnantajille tai muille suoritusmaksajille, mutta käytännössä palkanlaskijat tekevät tulorekisteri-ilmoitukset palkanlaskentaprosessin lopuksi. Tulorekisteri ilmoittaminen muutti palkanlaskentaprosessia merkittävästi ja joitain muutoksia tulorekisterin toiminnan parantamiseksi on jo tehty asiakkailta saadun palautteen pohjalta. Ai-  
hetta on tutkittu aiemminkin juuri palkanlaskijoiden näkökulmasta, mutta nämä tutkimukset ajoittuivat usein tulorekisterin käyttöönottovaiheeseen.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvata, minkälaiseksi tulorekisteri-ilmoittaminen on vakiintunut osana palkanlaskentaprosessia, kun rekisteri on ollut käytössä jo useamman vuoden. Tutkimuksessa selvi-tettiin myös, kuinka palkanlaskijat yleisesti kokevat rekisterin käytön. Tulorekisteriä on kehitetty jonkun verran sen käyttöönotosta lähtien, joten tarpeen oli tutkia, ovatko muutokset olleet oikeanlaisia ja mitä ke-hitettävää rekisterissä vielä olisi palkanlaskijoiden mielestä. Palkkatiedot voidaan ilmoittaa joko suppealla tai laajalla ilmoitustavalla. Tutkimuksessa pyrittiin myös selvittämään, kumpaa ilmoitustapaa käytetään ja kuinka paljon vapaaehtoisia tietoja ilmoituksilla annetaan.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto kerättiin neljän teemahaastattelun avulla. Kaikilla haastateltavilla oli useamman vuoden kokemusta palkanlaskennasta. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tutkimuksen tie-toperusta jaettiin kahteen osa-alueeseen, jotka olivat tulorekisteri ja palkanlaskenta.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että perustoiminnot tulorekisterissä toimivat aika hyvin, mutta jos tulee jokin poikkeustilanne niin tulorekisterin kanssa on paljon ongelmia. Palkanlaskijat jotka laskevat yksinkertai-  
sempi palkkoja olivat tyytyväisempiä rekisterin käytettävyyteen kuin palkanlaskijat joiden asiakkaat ovat suurempia yrityksiä, joilla on toisinaan vaativimpiakin palkkalaskelmia. Kehitysehdotuksia oli palkanlaski-  
joilla paljon kuten tulorekisterin selkeyttäminen ja järjestelmien yhteen toimivuuden parantaminen. Vapaa-  
ehtoisia tietoja ei vielä juurikaan anneta, mutta tulevaisuudessa näitä tietoja aletaan antamaan enemmän.

### **Avainsanat (asiasanat)**

Tulorekisteri, palkanlaskenta, vapaaehtoiset tiedot, laaja ilmoitustapa

### **Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)**

-

**Kesämaa, Mirette**

**Reporting to the Incomes Register as part of the payroll process**

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2023, 42 pages.

Degree Program in Business Administration. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

**Abstract**

The National Incomes Register was introduced in 2019, when earnings payment data for each salary paid was sent to the register separately. In 2021, the Incomes Register also introduced the reporting of pension and benefit data. In other words, the aim is to collect all salary, benefit and pension data for the Incomes Register, where it is easy for data users to retrieve information on the recipient of wages or benefits. Employers or other payers are the ones who are obliged to report the data, but in reality, payroll accountants submit Incomes Register reports at the end of the payroll process. Reporting to the Incomes Register changed the payroll process significantly, and some changes have already been made to improve the operations of the Incomes Register based on feedback received from customers. The topic has been studied before from the perspective of payroll accountants, but these studies often took place during the implementation phase of the Incomes Register.

The purpose of the study was to map and describe how Incomes Register reporting has become established as part of the payroll process, when the register has been in use for several years. The study also examined how payroll accountants generally experience the use of the register. The Incomes Register has been developed to some extent since its introduction, so it was necessary to examine whether the changes have been good and what still needs to be developed in the opinion of the payroll accountants. Earnings payment data can be reported either in a limited or extensive reporting method. The study also sought to find out which reporting method is used and how much voluntary information is provided by the reports. The study was carried out as qualitative research. The data for the study was collected through four theme interviews. All interviewees had several years of experience in salary accounting. The interviews were recorded and transcribed. Content analysis was used as a method of analysis. The data base of the study was divided into two areas, which were the Incomes Register and payroll.

The results of the study showed that the basic functions in the Incomes Register work quite well, but if there is an exceptional situation, there are a lot of problems with the Incomes Register. Payroll accountants who calculate simpler salaries were more satisfied with the usability of the register than payroll accountants whose customers are larger companies with sometimes the most demanding payslips. The payroll accountants had a lot of development suggestions, such as clarifying the Incomes Register and improving the interoperability of the systems. Voluntary data are not yet provided to a great extent, but more of this type of information is going to be given in the future.

**Keywords/tags (subjects)**

See Project Reporting Instructions, section 4.1.2

**Miscellaneous (Confidential information)**

-

## Sisältö

<b>1</b>	<b>Johdanto .....</b>	<b>2</b>
<b>2</b>	<b>Tutkimusasetelma .....</b>	<b>3</b>
2.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma.....	3
2.2	Tutkimusote .....	5
2.3	Aineistonkeruumenetelmä .....	6
2.4	Analyysimenetelmä.....	8
<b>3</b>	<b>Tulorekisteri .....</b>	<b>10</b>
3.1	Yleistä tulorekisteristä.....	10
3.2	Tulorekisterin käyttäjät .....	12
3.3	Tulorekisterin vapaaehtoiset tiedot.....	13
3.4	Vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisen hyödyt .....	14
3.5	Tulorekisterin kehittäminen.....	16
<b>4</b>	<b>Palkanlaskenta .....</b>	<b>18</b>
4.1	Palkanlaskentaprosessi .....	19
4.2	Hallinnollinen taakka tietojen ilmoittamisesta tulorekisteriin .....	20
<b>5</b>	<b>Tutkimuksen tulokset .....</b>	<b>22</b>
<b>6</b>	<b>Johtopäätökset ja pohdinta .....</b>	<b>31</b>
6.1	Keskeisimpien tulosten arviointi ja pohdinta.....	31
6.2	Opinnäytetyön onnistuminen .....	34
6.3	Tutkimuksen luotettavuus .....	35
6.4	Jatkotutkimusaiheita.....	37
<b>7</b>	<b>Lähteet.....</b>	<b>38</b>
	<b>Liitteet .....</b>	<b>1</b>
	Liite 1. Haastattelurunko.....	1
<b>Kuviot</b>		
	Kuvio 1. Tulorekisterin käyttäjät .....	12
<b>Taulukot</b>		
	Taulukko 1. Kehitysehdotuksia tulorekisteriin ja palkanlaskentajärjestelmiin. ....	29

# 1 Johdanto

Kansallisen tulorekisterin tavoitteena on kerätä kaikki palkka-, etuus- ja eläketiedot yhteen paikkaan, josta näitä tietoja voisivat hakea ja hyödyntää monet eri tahot kuten viranomaiset. Tulorekisteri otettiin käyttöön vuonna 2019, jolloin sinne ilmoitettiin vain palkkatiedot. Vuonna 2021 käyttöön otettiin myös eläke- ja etuustietojen ilmoittaminen. Tulorekisterin käyttäjäkunta on jatkuvasti laajentunut ja sen ominaisuuksia on kehitetty ja paranneltu käyttäjiltä saadun palautteen pohjalta. Rahapalkkoja voidaan ilmoittaa rekisteriin joko laajalla ilmoitustavalla tai pakolliset tiedot sisältävällä suppealla ilmoitustavalla. Tulorekisteriin ilmoitetaan sekä pakollisia tietoja että vapaaehtoisia tietoja, eli ilmoitettavien tietojen laajuus vaihtelee valitun ilmoitustavan mukaan. Tulorekisterin tietojen käyttäjät hyötyvät laajemmasta ilmoitustavasta eniten, koska se vähentää lisätietojen pyytämistä suoritteiden maksajilta.

Tulorekisteriin ilmoittaminen on osa palkanlaskentaprosessia. Tiedot kerätään palkanlaskun yhteydessä ja ilmoitetaan rekisteriin palkkojen laskennan lopuksi. Ilmoitus tehdään joka palkan, eläkkeen tai muun etuuden maksusta erikseen. Tulorekisterin käytön aloittaminen muutti palkanlaskentaprosessia merkittävästi ja vanhat vuosi-ilmoitukset jäivät kokonaan pois. Tulorekisteriä ja sen aiheuttamaa muutosta on tutkittu opinnäytetöissä aiemminkin juuri palkanlaskijoiden näkökulmasta, mutta tällöin tulorekisteri oli ollut käytössä vain vähän aikaa ja töissä on keskitytty enemmän rekisterin käyttöönotto vaiheeseen.

Vuonna 2023 tulorekisteri on ollut käytössä kaikkine ominaisuuksineen jo kaksi vuotta ja siihen on tehty monenlaisia muutoksia toiminnan parantamiseksi. Rekisterin käyttöön on jo siis ehditty tottua parin vuoden ajan, joten aihetta on tarpeen tutkia uudestaan. Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, kuinka tulorekisterin käyttö vaikuttaa ja näyttäytyy nykyään osana palkanlaskentaprosessia ja miten palkanlaskijat kokevat tulorekisterin käytön. Palkanlaskijat ovat yleensä tulorekisteri-ilmoittamisen käytännön toteuttajia, jonka takia asiaa on syytä tutkia heidän näkökulmastaan. Tutkimuksen avulla pyritään saamaan parempi ymmärrys vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisesta ja tulorekisterin käytöstä yleisesti sekä mahdollisista kehityskohteista.

Opinnäytetyö on rajattu palkanlaskijoiden näkökulman lisäksi tulorekisterin käyttöönoton jälkeiseen aikaan eli käyttöönottovaihetta ei oteta tässä työssä huomioon, koska se ei ole enää ajankoh-

taista. Tutkimus on rajattu koskemaan myös vain Suomen tulorekisteriä. Tutkimus on tarkoitus toteuttaa laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena haastattelujen avulla. Haastatteluun osallistujat ovat palkanlaskijoita, jotka keräävät ja lähettävät tietoja tulorekisteriin osana palkanlaskenta-prosessia. Tulokset perustuvat haastatteluissa saatuihin tietoihin.

Opinnäytetyössä käydään ensin läpi tutkimusasetelmaa, jossa avataan tutkimuksen tavoitteita ja tutkimusotetta. Toisessa kappaleessa kerrotaan myös käytetyistä aineistonkeruu- ja analyysimenetelmistä. Seuraavissa kappaleissa on opinnäytetyön tietoperusta, joka on jaettu kahteen osa-alueeseen tulorekisteriin ja palkanlaskentaan. Viidennessä kappaleessa käydään läpi tutkimuksen tuloksia. Opinnäytetyön lopussa on pohdintaa saaduista tuloksista ja tutkimuksen luotettavuudesta.

## 2 Tutkimusasetelma

### 2.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Tulorekisteri ollut nyt käytössä palkkatietojen ilmoittamisen osalta jo neljä vuotta ja etuus- ja eläketietojen lähettämisen osalta kaksi vuotta. Tulorekisteriin tietojen lähettäminen on siis muuttunut vakiintuneeksi käytännöksi palkanlaskenta prosessissa, joten tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa ja kuvata, miten tulorekisterin käyttö nyt lopulta näkyy palkanlaskentaprosessissa ja kuinka palkanlaskijat kokevat tulorekisterin käytön tänä päivänä. Tutkimukseen on valittu palkanlaskijoiden näkökulma, koska he toimivat yleensä tietojen ilmoittajina rekisteriin. Tutkimuksen kohteena on Suomen kansallinen tulorekisteri.

Aiempiä tutkimuksia aiheesta on tehty jo ennen rekisterin käyttöönottoa ja useita käyttöönoton jälkeen. Monet näistä tutkimuksista ajoittuvat vuosille 2019 ja 2020 eli rekisteri on tutkimusten valmistuessa ollut käytössä vain vuoden tai kaksi. Vastaavia tutkimuksia tulorekisteri aiheesta palkanlaskijoiden näkökulmasta ovat tehneet muun muassa:

- Riikka Heikinmaa, 2018. Kansallinen tulorekisteri ja sen vaikutukset palkanlaskennassa.
- Arttu Nättinen, 2019. Tulorekisterin vaikutus palkanlaskennan ilmoituksiin.
- Henna Nordling, 2019. Tulorekisterin tuomat muutokset palkanlaskentaan ja lakisääteisille sidosryhmille.

- Suvi Nieminen, 2020. Kansallisen tulorekisterin vaikutukset palkanlaskennassa.

Kehitystä on saattanut tapahtua rekisterin käytössä nyt vuoteen 2023 mennessä, joten asiaa voisi tutkia uudestaan. Nieminen (2020) ehdottaa omassa opinnäytetyössään, että vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisen kehittymistä ja muuttumista voisi tutkia paremmin, kun tulorekisteri on ollut pidempään käytössä. Tähän opinnäytetyöhön on otettu juuri vapaaehtoiset tiedot yhdeksi osa-aihealueeksi. Toinen aihealue mitä tulorekisterin käytöstä pyritään tarkemmin kartoittamaan, on rekisterin kehittyminen. Rekisteriin on tehty uudistuksia asiakkaiden pyynnöstä ja on tarkoitus selvittää, onko näillä muutoksilla ollut vaikutusta palkanlaskijan tulorekisterin käyttöön ja ovatko muutokset olleet hyviä.

Tutkimusongelmasta johdetaan tutkimuksen tutkimuskysymykset, joiden avulla ongelmaa yritetään selvittää. Tutkimuskysymykset ohjaavat minkälaisin menetelmin tutkimusta lähdetään toteuttamaan. Tutkimuskysymyksen alle sitä täydentämään ja tarkentamaan voidaan muodostaa apukysymyksiä. Kun tutkimuskysymyksiin ja mahdollisiin apukysymyksiin saadaan vastaukset, saadaan ratkaisu myös tutkimusongelmaan. (Kananen 2017, 56–62.) Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on: Millaista on tulorekisteri ilmoittaminen nykyään osana palkanlaskentaprosessia?

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on:

- Miten palkanlaskijat kokevat tulorekisteri ilmoittamisen?

Apukysymykset jotka täydentävät pääkysymystä:

- Millainen on tulorekisterin tai rajapinnan käytettävyys ilmoitusten antamisessa?
- Kuinka paljon vapaaehtoisia tietoja ilmoitetaan ja lisääkö niiden ilmoittaminen palkanlaskentaa käytettävää työaikaa?
- Onko tulorekisteriin jo tehdyt muutokset olleet hyödyllisiä ja mitä kehitettävää tulorekisterissä vielä olisi palkanlaskijoiden kannalta?

Tiedonhankintaa tutkimusta varten tehtiin pääasiassa Jamk:in kirjastosta ja vero.fi sivuilta. Hakusanoina käytettiin esimerkiksi tulorekisteriä, palkanlaskentaa, vapaaehtoisia tietoja, ilmoitustapaa ja palkanlaskijoita. Tietoa etsittiin myös googlen ja google Scholarin avulla samoilla hakusanoilla. Kaikki lähteet koskien tulorekisteriä ovat aika tuoreita sillä tulorekisteri ei ole järjestelmänä vanha.

Suurin osa lähteistä on verkkolähteitä, mutta menetelmäkuvausosiossa on käytetty myös kirjallisia lähteitä.

## 2.2 Tutkimusote

Tutkimusotteella tarkoitetaan lähestymistapaa, jonka avulla tutkimuksen ongelmaa lähdetään tutkimaan ja selvittämään. Eri tutkimusotteissa käytetään erilaisia aineistonkeruu- ja analysointimenetelmiä sekä luotettavuuden arvioimismenetelmiä. Usein tutkimusotteet jaetaan kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen ja kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelma määrittävät paljon minkälaisella tutkimusotteella kannattaa lähteä etene- mään. (Kananen 2017, 37–40.) Joskus tutkimuksessa voi olla perusteltua käyttää sekä laadullista että määrällistä tutkimusotetta eli ne eivät automaattisesti sulje toisiaan pois. Eri tutkimusotteita voidaan käyttää rinnakkain tai toistensa peräjälkeen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 132–133.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tyypillistä on, että aineiston keruuseen käytetään menetelmiä, joiden avulla saatu aineisto on mahdollista muuttaa määrälliseen eli numeeriseen muotoon. Aineistosta saadut tulokset esitetään myös määrällisessä muodossa taulukoiden, prosenttien ja tilas- tojen avulla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään antamaan yleinen kuva tutkittavasta koh- teesta. Aineistoa kerätään usein kyselyjen tai haastattelu- tai havainnointilomakkeiden avulla. Vastaajien tai havainnointikohteiden määrä on kvantitatiivisessa tutkimuksessa usein suuri. (Vilka 2007, 13–17.) Osallistujat eli tutkimuksen otos valitaan sattumanvaraisesti perusjoukosta. Suuren otoksen avulla tuloksia voidaan jo yleistää jollain tasolla koskemaan perusjoukkoa eli tutkimuksen kohteena olevaa joukkoa henkilöitä tai asioita. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan myös aset- ta tutkimukselle hypoteesi eli ennako oletus tutkimuksen tuloksesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta syvälli- sestä ja kuvaamaan kohdetta. Tutkimuksessa on usein tarkoitus tutkia prosesseja sekä merkityksiä ja ilmiöitä. Laadullisen tutkimuksen menetelmissä tutkittavat pääsevät kertomaan omia näkökul- miaan ja mielipiteitään tutkimuksen aiheesta. (Kananen 2017, 35–36.) Tutkimusmenetelmiä on laadullisessa tutkimuksessa monia, mutta yleisimpiä käytettäviä primääriaineiston keräämisen me- netelmiä ovat haastattelut ja kohteen havainnointi (Kananen 2017, 83–88). Laadullisessa tutki-

muksessa tutkija on suorassa kontaktissa tutkittavan kanssa tai on paikan päällä tekemässä havaintoja kohteesta aidossa ympäristössä (Kananen 2017, 35–36). Tutkimuksen havaintoyksiköistä koostuva kohdejoukko on laadullisessa tutkimuksessa yleensä pieni verrattuna määrälliseen tutkimukseen (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Yhdestä havaintoyksiköstä pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa irti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan siis yksittäistapauksia, joten saatuja tuloksia ei voida yleistää koskemaan suurempaa joukkoa kuten määrällisessä tutkimuksessa. (Kananen 2017, 35–36.) Laadullisessa tutkimuksessa pidetään usein tutkimuksen syvyyttä ja kestävyyttä tärkeimpinä, kuin kerätyn aineiston määrää (Kananen 2017, 126). Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää aineistona myös sekundääri aineistoja eli jo olemassa olevia dokumentteja kuten päiväkirjoja, kirjoja sekä tutkimuksia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Tämä opinnäytetyö on tarkoitus toteuttaa kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, koska tutkimuksenä on ymmärtää tulorekisterin käyttöä palkanlaskijoiden näkökulmasta. Tarkoituksena on siis ymmärtää sosiaalista todellisuutta, mitä laadullisessa tutkimuksessa yleensä tutkitaankin. Tutkimuksessa selvitetään myös tulorekisteri ilmoittamisen roolia osana palkanlaskentaprosessia ja prosessien tutkiminen kuuluu yleensä laadullisen tutkimuksen piiriin. Tutkimuskysymykset ovat sellaisia, että niihin olisi hyvä saada kokemusperäistä tietoa, mikä osaltaan vaikutti laadullisen tutkimusotteen valintaan.

## **2.3 Aineistonkeruumenetelmä**

Tutkimusmenetelmän avulla hankitaan aineistoa tutkittavasta aiheesta. Menetelmän valintaan vaikuttaa itse tutkittava aihe ja tutkimuskysymykset, sekä mikä on tutkimukseen valittu tutkimusote, koska eri tutkimusotteilla on yleensä erilaisia tutkimusmenetelmiä. Se menetelmä minkä arvioidaan tuottavan parhaiten vastauksia tutkimuskysymyksiin ja on muuten toteutettavissa, valitaan käytettäväksi tutkimusmenetelmäksi. Tutkimuksissa yleisesti käytettäviä menetelmiä ovat esimerkiksi täytettävät kyselylomakkeet, henkilöhaastattelut ja ilmiön tai kohteen havainnointi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 178–181.) Tutkimuksessa voidaan käyttää myös useampaa menetelmää tai yhdistellä menetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään tutkimusmenetelmänä usein haastattelua ja kyselylomakkeita. Ero haastattelun ja kyselyn välillä on, että haastattelussa tutkija osallistuu tähän aineiston keräämistapaan, kun taas kyselyihin tutkittavat vastaavat usein itsenäisesti täyttämällä lomakkeella olevat kysymykset. Myös havainnointi on suosittu laadullisen aineistonkeruumenetelmä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelmänä haastattelua, joka sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen. Haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä joustava, koska keskustelua voidaan ohjata kysymysten avulla haluttuun suuntaan ja väärinkäsitykset korjata heti, jos niitä ilmenee (Tuomi & Sarajärvi 2018). Haastatteleamalla palkanlaskijoita tutkimuskysymyksiin saadaan syvällisempi ymmärrys, koska haastateltavilla on käytännönkokemusta tulorekisterin käytöstä ja siitä mitä tietoja tulorekisteri-ilmoituksilla annetaan. Haastatteleamalla tutkimukseen osallistujat saavat omin sanoin ja siinä laajuudessa kuin haluavat vastata kysymyksiin ja kertoa heidän mielestään tärkeitä asioita, eikä vastausvaihtoehtoja ole ennalta määritelty kuten täysin strukturoidun kyselyn avulla toteutettavassa tutkimuksessa olisi (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Tapoja joilla haastattelu voidaan toteuttaa, on erilaisia. Haastattelumenetelmiä ovat esimerkiksi teemahaastattelu ja lomakehaastattelu, joka on suosittu kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Syvähaastattelu on menetelmä, jossa haastattelutilanne on täysin avoin eli strukturoimaton. Syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä ja kysytään aina jatkokysymyksiä vastausten perusteella. Tässä menetelmässä haastateltavilla on kaikkien eniten tilaa kertoa mitä haluavat. Haastattelut voidaan toteuttaa joko ryhmähaastatteluina tai yksilöhaastatteluina. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tässä tutkimuksessa haastattelumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua, koska tutkimuskysymykset koskevat eri aihepiirejä tulorekisteriin liittyen. Opinnäytetyön aineisto koostuu siis teemahaastattelujen avulla saadusta aineistosta.

Teemahaastattelu on tutkimusmenetelmä, jossa haastatellaan keskustelunomaisesti haastateltavaa. Teemahaastattelu koostuu nimensä mukaisesti teemoista, jotka liittyvät tutkimuksen kohteen eri aihepiireihin. Tutkimuksen laajuudesta riippuu, kuinka monta teemaa haastatteluun kannattaa sisällyttää. Teemat tulee valita sen mukaan, kuinka niiden uskotaan antavan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelu on usein puolistrukturoitu eli sanatarkkoja kysymyksiä ei esitetä eikä tarkkoja vastauksia välttämättä saada. Haastattelija ohjaa haastateltavaa keskustelunaloittamiskysymyksillä kertomaan ajatuksiaan ja kokemuksiaan käsiteltävistä teemoista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Haastateltavalla on paljon tilaa kertoa haluamiaan asioita ja haastattelija voi tarttua johonkin mitä haastateltava sanoo ja kysyä tarkempaa tietoa asiasta, jolloin aiheeseen saadaan syvällisempi ymmärrys. Eri haasteltavien kanssa käydään kaikki samat teemat läpi, mutta niiden laajuus ja käsittelyjärjestys voivat vaihdella. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Haastattelijalla on hyvä olla muistiinpanot haastattelun tukena, jotta kaikki teemat tulevat käsiteltyä. Jos

haastateltavalta loppuu kertominen jostain teemasta, häntä voi johdatella avainsanojen ja jatkokysymysten avulla kertomaan lisää. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastateltavia tutkimukseen etsittiin lähettämällä sähköpostia palkanlaskentaa harjoittaviin yrityksiin ja tilitoimistoihin ja pyydettiin saada haastatella palkanlaskentaa harjoittavia henkilöitä. Samalla selvitettiin yrityksen tutkimuslupakäytännöt. Yhteyttä otettiin sekä isompiin että pienempiin yrityksiin. Sähköposti osoitteet joihin viestiä laitettiin, saatiin yritysten nettisivuilta. Haastattelua varten tehtiin teemoihin jakautuva kysymyslista, joka toimi haastattelun runkona. Valitut teemat perustuivat tutkimuskysymysten aihekokonaisuuksiin eli teemat olivat tulorekisterin käyttö ja ilmoitusten antaminen, laajailmoitustapa ja vapaaehtoiset tiedot sekä kolmas teema joka oli tulorekisterin kehitys.

Tutkimuksessa haastateltiin neljää henkilöä, jotka laskevat palkkoja ja tekevät ilmoituksia tulorekisteriin. Kaikki haastateltavat olivat eri yrityksistä. Kolme ensimmäistä haastattelua järjestettiin helmikuussa 2023 viikolla 7 ja neljäs oli viikolla 10. Haastatteluista yksi toteutettiin puhelinhaastatteluna ja puhelu nauhoitettiin tutkijan tietokoneelle, jotta saatu tieto ei ole vain haastattelijan muistin varassa. Muut haastattelut tehtiin Teams-sovelluksen avulla ja nekin nauhoitettiin. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina ja niihin oli varattu aikaa hieman yli puolituntia. Aikaa haastatteluissa kului lopulta 15-30 minuuttia. Haastattelun alussa haastateltavalle kerrottiin, mihin aineistoa tullaan käyttämään ja miten se säilytetään. Haastateltavalle kerrottiin myös, että heidän anonymiteettinsa tullaan säilyttämään koko tutkimuksen ajan. Haastattelun alussa selvitettiin haastateltavien taustaa liittyen palkanlaskentaan ja heidän toimenkuvastaan, jotta saatiin parempi ymmärrys heidän kokemuksestaan tutkittavaan aiheeseen liittyen. Haastattelutilanteet olivat aika luontevia ja haastateltaville annettiin tilaa kertoa aiheesta. Joskus tutkija kysyi tarkentavia kysymyksiä johonkin haastateltavan kertomaan asiaan. Esimerkiksi kun haastateltava kertoi tulorekisteri-ilmoitusten korjauksissa olleen vaikeuksia, tutkija kysyi tarkentavana kysymyksenä millaisia nämä vaikeudet ovat olleet. Kaikki teemat käytiin kaikkien haastateltavien kanssa läpi, mutta niiden laajuus vaihteli sen mukaan, mistä teemasta haastateltavalla oli eniten kerrottavaa.

## **2.4 Analyysimenetelmä**

Keräämisen jälkeen saatua aineistoa pitää analysoida, jotta voidaan ymmärtää paremmin kerätyn aineiston sisältöä. Analyysivaihe on tutkimuksen yksi tärkeimmistä vaiheista. Analyysiä tehdessä

tutkijalle alkaa paljastua ratkaisu tutkimusongelmaan. Tai voi käydä myös niin, että analyysivaiheessa ymmärretään, että tutkimusongelma on asetettu väärin. Laadullisen tutkimuksen aineisto voi olla hyvin laaja ja analyysimenetelmiä on paljon, joten analyysivaihe voi olla haastava (Hirsjärvi ym. 2007, 216–220.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin jälkeen voidaan ryhtyä vielä keräämään lisää aineistoa eli tutkimus on tällöin syklinen ja vuorottelee aineiston keruun ja analyysin vaiheen välillä. Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeräyskiertoja voi olla monia, kun edellisen aineiston analyysistä nousee esiin uusia kysymyksiä tai täydennystarvetta joillekin tiedoille. (Kananen 2017, 131–133.)

Laadullisen tutkimuksen yksi yleisistä analyysimenetelmistä on sisällönanalyysi. Tässä analyysimenetelmässä aineistosta karsitaan aluksi tutkimuksen kannalta tarpeeton tieto pois. Tällöin varsinaiset tutkimuksen kohteena olevat aiheet saavat tarvittavan huomion ja rajaus säilyy. Tarpeettoman tiedon karsimisen jälkeen jäljelle jäänyt aineisto tulee järjestellä selkeästi. Järjestelyyn käytettäviä menetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat esimerkiksi teemoittelu, luokittelu ja tyypittely. Sisällönanalyysiä voidaan toteuttaa eri tavoin. Aineistolähtöisessä analyysissä luokittelu ja analysointi perustuvat kerättyyn aineistoon. Teoriaohjautuva ja teorialähtöinen analyysi perustuvat ennalta selvitettyyn teoriaan aiheesta. Teoriaohjautuva analyysi ei perustu teoriaan yhtä vahvasti kuin teorialähtöinen analyysi ja tätä analyysiä käytetään usein aineistolähtöisen analyysimenetelmän ohella tukemaan ja ohjaamaan aineiston analysointia. Tällöin analyysi pohjaa sekä kerättyyn aineistoon että teoriaan. Teorialähtöinen aineiston analyysi puolestaan perustuu aiheen aiempaan teoriaan tai malliin ja siinä voidaan testata juuri aiemmin määritettyä teoriaa. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 4.2.)

Tässä opinnäytetyössä analyysi toteutettiin teoriaohjaavasti eli analyysi ei pohjaa suoraan teoriaan ja analyysiyksiköt valitaan aineistosta. Tämän analyysimenetelmän käyttö helpotti aineiston luokittelua, koska teorian pohjalta oli jo jokin käsitys, mihin kokonaisuuksiin aineisto jakautuu. Aineisto litteroitiin haastatteluista tehtyjen tallenteiden avulla viikolla 8. Litteroinnin tarkoitus on, että aineistot yhteismitallistetaan eli muutetaan samaan muotoon (Kananen 2017, 132). Yleensä aineistot muutetaan tekstimuotoon, kuten tässäkin opinnäytetyössä tehtiin. Litteroinnissa muutetaan aineisto helpommin käsiteltäväksi muuhun analyysiin ja tutkija samalla perehtyy aineistoon tarkasti (Kananen 2017, 132–133.) Litterointi toteutettiin aika sanatarkasti, mutta esimerkiksi ään-

nähdykset ja tarpeettomat täytesanat jätettiin litteroinnista pois. Tämän jälkeen aineisto järjestettiin teemoittelumenetelmän avulla, koska teemahaastattelun pohjalta on luontevaa lähteä analysoimaan haastattelua teemoittain, sillä aineisto jakautuu selkeästi tiettyihin asiakokonaisuuksiin. Analyysin jälkeen ei toteutettu uutta tiedonkeräyskierrosta, koska se ei aikataulullisesti ollut mahdollista.

### 3 Tulorekisteri

#### 3.1 Yleistä tulorekisteristä

Verohallinnon ylläpitämä tulorekisteri otettiin palkkatietojen osalta käyttöön vuonna 2019 ja eläke- ja etuustietojen osalta 2021 (Tietoa tulorekisteristä 2023). Tulorekisterin käyttöä säätelee laki tulotietojärjestelmästä. Laki velvoittaa työnantajia ja muita suoritusten maksajia lähettämään lakisääteiset ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat tulotiedot, ja niihin liittyvät muut tiedot tulorekisteriin. (L 2018/53, 1§.) Vuonna 2021 tulorekisteriin lähetettiin 49 miljoonaa palkkatietoilmoitusta ja tämän lisäksi kaksi miljoonaa erillisilmoitusta sekä 64 miljoonaa etuusilmoitusta. Näitä tietoja jaettiin eteenpäin tulorekisterin käyttäjille yli 800 miljoonaa kertaan. (Yli-Hukka 2022.) Tulorekisteriin tallennettujen tietojen käyttäjiä ovat monet viranomaiset kuten Kela tai verohallinto sekä muut luvan saaneet tahot. Myös tulonsaaja eli työntekijä pääsee katsomaan omia tietojaan tulorekisteristä. (Tietoa tulorekisteristä 2023.)

Tulorekisteriin lähetettäviä tietoja on sekä pakollisesti ilmoitettavia tietoja, että vapaaehtoisesti annettavia täydentäviä tietoja. Tulotietojärjestelmälain luvussa 3 kerrotaan kumpaan kategoriaan annettavat tiedot kuuluvat. (L 2018/53, 6§ ja 7§.) Rahapalkkojen ilmoituksessa on valittavissa kaksi ilmoitustapaa, jotka ovat suppea tai laaja ilmoitustapa. Laaja ilmoitus annetaan käyttämällä 200-sarjan tulolajeja, joissa maksettu summa on tarkemmin eritelty. Suppeassa ilmoituksessa käytetään puolestaan 100-sarjan tulolajeja, joissa ilmoitetaan maksettu palkka yhteissummana. 100-sarja on tulorekisteri-ilmoittamisen vähimmäistaso. Näiden lisäksi on olemassa 300-sarja, jossa ilmoitetaan tulolajeja, jotka on ilmoitettava erikseen kuten luontoisedut tai kilometrikorvaukset. 400-sarjan ilmoitettavat tiedot koostuvat puolestaan tuloista vähennettävistä eristä kuten ennakonpidätyksestä ja työeläkevakuutusmaksusta. Tämän sarjan tiedot ovat suurimmaksi osaksi pakollisia tietoja. (Mattinen, Parnila & Orlando 2022, 66–67.)

Tiedot tulorekisteriin ilmoitetaan sähköisesti joko maksujärjestelmän rajapinnan kautta tai asiointipalvelun kautta. Palkkatietojen ilmoittaminen paperilla on sallittu vain erityisistä syistä. (Tietoa tulorekisteristä 2023.) Pakollisista tiedoista on tehtävä palkkatietoilmoitus tulorekisteriin viiden päivän sisällä siitä, kun palkka on maksettu. Jos ilmoituspäivä osuu viikonlopulle tai arkipyhälle voi ilmoituksen antaa seuraavan arkipäivänä. (Mattinen, Parnila & Orlando 2022, 59–60.) Jos tiedot ilmoitetaan myöhässä seuraa tästä myöhästymismaksu. Maksun suuruus riippuu siitä, kuinka monta päivää ilmoitus on myöhässä. (L 2018/53, 22§ ja 23§.) Vapaaehtoisesti annettavilla tiedoilla ei ole määräaikaa, mutta suositeltavaa olisi, että ne annettaisiin samaan aikaan pakollisten tietojen kanssa (Mattinen, Parnila & Orlando 2022, 59–60).

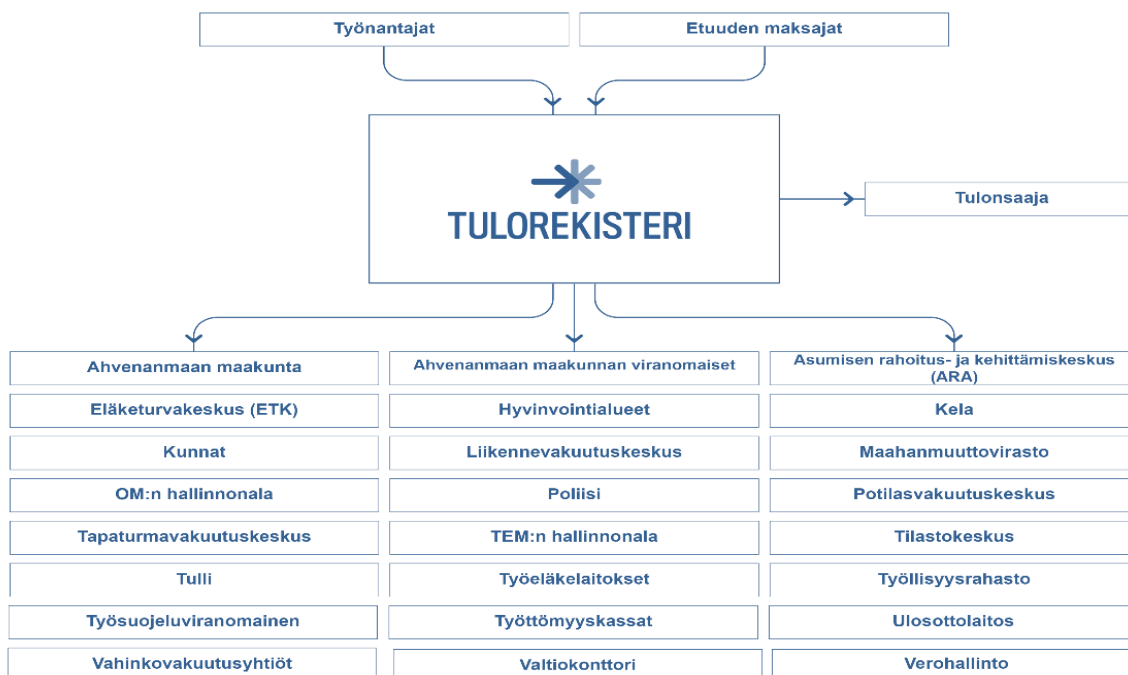
Rekisteriin ilmoittaja on vastuussa siitä, että ilmoitetut tiedot ovat oikein. Tietojen ilmoittaja voi tilata tulorekisteristä raportin, jossa näkyy kaikki rekisteriin annetut ilmoitukset. Raporttien avulla voidaan täsmäyttää annettuja ilmoituksia omaan palkanlaskentaan ja kirjanpitoon. (Suorituksen maksaja voi tilata raportteja tai aineistoja tulorekisteriin ilmoitetuista tiedoista 2022.) Täsmäyttämisen avulla varmistetaan tietojen oikeellisuus ja virheettömyys. Täsmäyttämässä tulleet erot on korjattava siellä, missä virhe on tapahtunut. Se kuinka usein täsmäytystä suoritetaan, vaihtelee suuresti. Osa ilmoittajista tekee täsmäytyksen kuukausittain tai muutaman kuukauden välein ja osa puolestaan vain vuosittain. (Männistö 2021.)

Jos tulorekisteriin ilmoitetuissa tiedoissa on virheitä, on nämä virheet korjattava mahdollisimman pian virheen huomaamisen jälkeen (L 2018/53, 4§). Virheen korjaamisesta vastaa työnantaja tai muu suoritteiden maksaja, joka on alun perin ilmoittanut virheellisen tiedon. Virhe palkkatiedoissa korjataan yleensä tekemällä uusi palkkatietoilmoitus, jossa on kaikki alkuperäisen ilmoituksen tiedot ja johon on korjattu kyseinen virhe. Tämä palkkatietoilmoitus merkitään samalle päivälle kuin vanha virheellinen ilmoitus. Toisinaan virheen korjaamiseksi pitää ensin mitätöidä vanha ilmoitus ja tehdä sitten uusi. Tilanteita joissa ilmoitus on mitätöitävä, on esimerkiksi palkanmaksukauden korjaus ja tulonsaajan syntymäajan korjaus. (Tulorekisterin tietojen korjaaminen n.d.) Verohallinto voi määrätä laiminlyöntimaksun, jos virheellistä tai puutteellista palkkatietoilmoitusta ei ole korjattu pyynnöstä huolimatta tai laiminlyönnille ei ole tehty selvitystä määräajassa. Laiminlyöntimaksu on virheiden tai puutteiden määrästä riippuen 100 euron ja 1000 euron välillä. Jos laiminlyöntiin on perusteltu syy, voidaan maksu pienentää tai siitä luopua kokonaan. (Tulorekisteri n.d.b.)

Tulorekisterin tavoitteena on tarjota ajantasaista tietoa, joka on kerätty yhteen paikkaan. Tämän on tarkoitus helpottaa sekä tietojen lähettäjiä että tietojen hyödyntäjiä. Työnantajat tai muut suorituksen maksajat lähettävät ilmoitettavat tiedot siis vain yhteen paikkaan joka palkanmaksun yhteydessä. Tietojen hyödyntäjien ei tarvitse etsiä tulotietoihin tai palkkatietoihin liittyviä asioita enää monesta paikasta, koska ne on kerätty kaikki tulorekisteriin. (Tietoa tulorekisteristä 2023.)

### 3.2 Tulorekisterin käyttäjät

Tulorekisterillä on paljon erilaisia käyttäjiä. Osa on käyttäjiä, jotka ilmoittavat tietoja rekisteriin maksetuista palkoista ja etuuksista. Kuten jo aiemmin on todettu, laki velvoittaa työnantajia ja muita suoritusmaksajia ilmoittamaan reaaliaikaisesti lakisääteiset ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuden mukaiset tulotiedot, ja niihin liittyvät muut tiedot tulorekisteriin jokaisesta henkilöstä eli palkan- tai edunsaajasta erikseen (L 2018/53, 1§). Työnantajat ja muut suoritusmaksajat ovat siis tavallaan tulorekisterin sisällön tuottajia. Kuviossa 1 on kuvattu tulorekisterin käyttäjiä vuonna 2023. Ylhäällä kuviossa olevissa laatikoissa on kuvattuna tietojen ilmoittajat, jotka nuolien mukaan juuri lähettävät tietojaan rekisteriin. (Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee 2023.)



Kuvio 1. Tulorekisterin käyttäjät (Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee 2023)

Tulorekisteristä saatavia tietoja puolestaan pääsevät hyödyntämään erittäin monet tahot. Kuviossa 1 alhaalla on kuvattu tulorekisterin tietojen hyödyntäjät, joihin kuuluvat monet viranomaiset ja muut tietojen hyödyntämiseen luvan saaneet organisaatiot (Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee 2023). Yli-Hukan (2022) mukaan tulorekisterin tiedon hyödyntäjiä on yli 380. Tietojen hyödyntäjien joukko on jatkuvasti kasvanut tulorekisterin käyttöönotosta lähtien. Nyt vuonna 2023 uusia tulorekisterin tiedon käyttäjiä ovat muun muassa juuri toimintansa aloittaneet hyvinvointialueet sekä tulli ja poliisi. (Yli-Hukka 2022.) Tulorekisterin tietojen avulla tulli ja poliisi pyrkivät rikosten torjuntaan ja tiedoista on hyötyä myös esitutkinnassa. Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikkö alkaa myös vuonna 2023 käyttämään tulorekisterin tietoja harmaan talouden kitkemisen apuna. Jokainen taho jolla on lain mukaan oikeus saada tietoja tulorekisteristä, saa niitä vain siinä määrin, kun se on tarpeellista heidän omien tehtävien hoitamiseen. (Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee 2023.) Eli kaikki tiedon käyttäjät eivät pääse näkemään kaikkia tulorekisteriin kirjattuja tietoja.

Tulorekisterin yhtenä tärkeänä tavoitteena olikin kerätä tulotietoja yhteen paikkaan, josta mahdollisimman moni pääsee niitä helposti hyödyntämään, jolloin tiedonsaanti nopeutuu ja kaikkien osapuolten toiminta tehostuu, kun tietoja ei erikseen tarvitse pyytää työnantajilta tai muilta suoritteiden maksajilta (Tietoa tulorekisteristä 2023). Tämän tavoitteen saavuttaminen paranee Yli-Hukan (2022) mukaan vuosi vuodelta, kun tulorekisteriin lähetetään vuosittain enemmän tietoja ja tietojen hyödyntäjien määrä kasvaa.

Kuviossa 1 on oikealla myös oma laatikkonsa tulonsaajalle. Eli henkilö jolle palkkaa tai muuta etuutta on maksettu, pääsee tarkastelemaan tulorekisteristä omia palkkatietojaan reaaliaikaisesti. (Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee 2023.) Tulonsaaja voi hyödyntää tulorekisterin tietoja vaikkapa tulo rajojen seurannassa. Tulorekisteristä voi tilata raportin omista tulotiedoistaan. Vuonna 2021 raporteja tilattiin yli 120 000 kertaa. (Yli-Hukka 2022.)

### **3.3 Tulorekisterin vapaaehtoiset tiedot**

Tulorekisteriin lähetettäviä tietoja on pakollisten tietojen lisäksi vapaaehtoiset tiedot eli täydentävät tiedot. Nimensä mukaan vapaaehtoisten tietojen lähettäminen on työnantajille ja muille suoritteiden maksajille vapaavalintaista. (L 2018/53, 7§.) Jos täydentäviin tietoihin kuuluvaa tietoa kuitenkin erikseen pyydetään joltakin taholta, on se annettava (Tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin:

palkkailmoituksen pakolliset ja täydentävät tiedot 2022). Laajalla 200-sarjan palkkatietoilmoituksella ilmoitetaan rahapalkat eritellysti oma-aloitteisesti. Nämä eritellyt tulotiedot ovat lisätietoja ja kuuluvat siten vapaaehtoisesti annettaviin tietoihin. (Mattinen, Parnila & Orlando 2022, 66–67.)

Verohallinto on antanut yksityiskohtaiset ohjeet pakollisen ja täydentävien tietojen antamisesta. Vapaaehtoisesti annettavia tietoja kerrotaan ohjeen mukaan olevan esimerkiksi maksettu palkka eriteltynä tarkemmin eri palkkalajeihin. Tulorekisteriin ilmoitetaan siis, mistä eristä palkka koostuu kuten aikapalkasta, provisiosta, sairausajanpalkasta ja vaikkapa kokouspalkkioista. Samanlaisen erittelyn voi antaa palkansaajan luontoiseduista. Pakollisissa tiedoissa puolestaan ilmoitetaan vain maksettu palkka ja edut yhteissummuna, mutta vapaaehtoiset tiedot siis kertovat mistä tämä yhteissumma koostuu. Muita vapaaehtoisesti annettavia tietoja ohjeen mukaan on palkansaajan poissaolot, palkan ansaintakaudet ja työsuhteeseen liittyviä tarkempia tietoja, kuten työsuhteen kesto ja käytettävä työehtosopimus. (Tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin: palkkailmoituksen pakolliset ja täydentävät tiedot 2022.)

Suppeaa ilmoitustapaa käyttivät vuonna 2021 alle kymmenen prosenttia tulorekisteri ilmoittajista. Ilmoittajista suurin osa käytti laajaa ilmoitustapaa, mutta eivät antaneet kaikkia mahdollisia vapaaehtoisia tietoja mitä tällä ilmoitustavalla voisi antaa. Tämän takia vapaaehtoisten tietojen määrä laajasta ilmoitustavasta huolimatta jäi vuonna 2021 pieneksi. Esimerkiksi poissaoloista ilmoitettiin vain noin 30 prosentilla ilmoituksista ja ansaintakausia ilmoitettiin 12 prosentilla ilmoituksista. (Yli-Hukka 2022.)

### **3.4 Vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisen hyödyt**

Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen rekisteriin ei ole siis pakollista, mutta kattavampien tietojen lähettämisestä on hyötyjä monelle taholle. Esimerkiksi työnantajalle voisi olla edullisempaa ilmoittaa palkkatietoja laajalla ilmoitustavalla, koska se vähentää usein jälkikäteen tehtävää selvitystyötä ja tähän kuluva-aikaa (Tulorekisteri n.d.b.). Laajasta ilmoittamisesta hyötyvät myös tietojen lähettäjien lisäksi tietojen käyttäjät. Kun rekisteristä on saatavilla laajasti reaaliaikaista tietoa, päätöksien laatu paranee, koska tarkkojen tietojen ja reaaliaikaisuuden takia saadaan parempi käsitys asiantilasta päätöksen tueksi. (Yli-Hukka 2022.)

Tietoja tulorekisteristä hakevat esimerkiksi työttömyyskassat. Etuuksien antamiseen ja summien määrittelyyn tarvitaan usein vapaaehtoiisiin tietoihin kuuluvaa tietoa. Jos tiedot on ilmoitettu vain suppeasti, niin tällöin työttömyyskassat joutuvat kyselemään palkansaajilta palkkatodistuksia ja tietoja työsuhteesta. (Tulorekisteri n.d.a.) Verohallinnon uutisessa (Käyttäjät kertovat – työttömyyskassat: tiedot tulisi ilmoittaa mahdollisimman laajoina tulorekisteriin 2021) elintarviketyöläisten työttömyyskassan kassajohtaja Korkea-aho kertoo, että työnantajien tulisi valjastaa palkanlaskenta-järjestelmät tuottamaan ja keräämään mahdollisimman paljon tietoa palkoista ja ilmoittaa nämä tiedot tulorekisteriin. Erityisesti tietoja tarvittaisiin palkkojen ansainta-ajoista, työsuhteen tyypistä ja poissaoloista. Työnantajat usein ajattelevat tulorekisteri ilmoittamisen pelkkänä rasiitteena palkanlaskuprosessissa, mistä ei ole mitään todellista hyötyä. Korkea-aho sanoo ymmärtävänsä suurien tietomäärien ilmoittamisen rasittavuuden, mutta tulorekisterin kokonaisuuden kannalta laaja tietojen ilmoittaminen kannattaa, koska tällöin tulorekisteristä on oikeasti hyötyä suurena yhteisenä tietovarastona. Korkea-aho kehottaa ajattelemaan tulorekisteri-ilmoittamista työvälineenä, joka tuottaa tärkeää tietoa yhteiskunnan eri tahoilla. Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen edesauttaisi saavuttamaan tulorekisterin täyden potentiaalin. (Käyttäjät kertovat – työttömyyskassat: tiedot tulisi ilmoittaa mahdollisimman laajoina tulorekisteriin 2021.)

Vakuutusyhtiötkin hyödyntävät tulorekisteristä saatavia tietoja. Vakuutusyhtiö Fennian sivuilla kerrotaan, kuinka tulorekisterin avulla vahinkokäsittelyt ovat nopeutuneet, koska tarvittavat tiedot käsittelyyn saadaan helposti ja nopeasti tulorekisteristä eikä niitä tarvitse erikseen pyytää ja odotella vastauksia. Myös työnantaja tai työntekijä saavat korvaukset tällöin nopeammin. Fenniassa kannustetaan työnantajia käyttämään laajaa ilmoitustapaa. (Ota hyöty irti Tulorekisteristä 2020.)

Tilastokeskus hyödyntää myöskin tulorekisteristä saatavia tietoja tilastotiedon keräämiseen. Mitä enemmän ja laajemmin tietoja ilmoitetaan tulorekisteriin, sitä vähemmän tilastokeskuksen on tehtävä muuta erillistä tiedustelua tietojen hankkimiseksi. Tilastokeskuksen sivuilla kerrotaan, että vapaaehtoisten tietojen piiriin kuuluvat tiedot ovat hyvin tärkeitä taustatietoja tilastointiin. Näiden tietojen avulla voidaan siis ymmärtää ja tarkentaa muuta saatua tilastotietoa. Esimerkiksi jos tilastoidaan palkkojen määriä, on tärkeä tieto, että onko kyseessä tuntipalkkalaiset, kuukausipalkkalaiset vai urakkapalkkalaiset. (Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin auttaa tilastoinnissa 2020.) Tilastokeskuksen artikkelissa (Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin

auttaa tilastoinnissa 2020) yliaktuaari Jokimäki kertoo, että vapaaehtoisia tietoja ei ole ilmoitettu vielä tulorekisterissä tarpeeksi kattavasti monien osalta. Jokimäki sanoo, että työpanokseen liittyviä tietoja eli tehtyjä työaikoja ja ansaintakausia on ilmoitettu huonosti. Näiden lisäksi poissaoloista pitäisi myös ilmoittaa paremmin. Ammattitiedot kuten ammattinimike ovat hyödyllisiä tietoja perustietoina tilastoinnissa ja yhteiskunnallisessa suunnittelussa. (Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin auttaa tilastoinnissa 2020.)

### 3.5 Tulorekisterin kehittäminen

Tulorekisterin käyttöönoton jälkeen ilmeni ongelmia ja tyytymättömyyttä tulorekisterin käytettävyyttä kohtaan erityisesti palkkahallinnon puolesta. Yksi ongelma oli esimerkiksi palkanlaskentajärjestelmän ja tulorekisterin yhteen toimivuus. Tulorekisterin ilmoittamisprosessin todettiin myös olevan hankala tietojen ilmoittajien eli palkanlaskijoiden kannalta. Osa ongelmista johtui huonosta ja ristiriitaisesta ohjeistuksesta ja tiedottamisesta. Tulorekisterin hankevaiheessa palkkahallinnon edustajia ei juurikaan osallistettu hankkeeseen, mikä on osittain syynä, että ilmoittamisen ongelmakohtia ei ymmärretty palkanlaskijoiden kannalta. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 39-42.) Tämän jälkeen ongelmakohtia on pyritty korjaamaan ja kehittämään sekä täten parantamaan tulorekisterin käytettävyyttä.

Tyytyväisyyttä tulorekisteriin on mitattu vuosittain kyselyillä verohallinnon eli tulorekisterin ylläpitäjän toimesta. Kyselyjen mukaan tyytyväisyys tulorekisteriin on kasvanut vuosi vuodelta paremmaksi siitä lähtien kun se on otettu käyttöön vuonna 2019. Kokonaisarvosana syksyllä vuonna 2022 oli 3,5 ja maksimi pistemäärä kyselyssä olisi ollut viisi pistettä. Eli parannettavaa tyytyväisyydessä olisi vielä jonkin verran. Tyytyväisimpiä olivat asiakkaat, jotka tekivät ilmoitukset palkanlaskentajärjestelmän rajapinnan kautta. Virheilmoituksien tekeminen ja tiedonsaanti häiriö- ja virhe-tilanteissa koettiin eniten ongelmallisiksi. (Rajapinta-asiakkaat edelleen tyytyväisimpiä tulorekisteriin 2022.)

Asiakkaat eli työnantajat tai muut suorituksen maksajat saavat lähettää tulorekisteriin parannusehdotuksia (Tulorekisteriä kehitetään yhteistyössä 2022). Tarkoituksena on ollut, että myös palkkahallinnossa työskentelevät ja ilmoittamisesta vastuussa olevat henkilöt osallistuvat kehitystyöhön antamalla asiakaspalautteita ja kehitysehdotuksia. Todellisuudessa palkkahallinnon

osallistaminen on jäänyt vähäiseksi kuten hankevaiheessakin. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021.) Tulorekisterissä on neljä reittiä, mitä pitkin on mahdollista kertoa kehitysehdotuksia. Nämä reitit ovat tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmä, yhteistyöverkosto, asiakasraadit ja jatkuva palaute sekä edellä mainitut asiakastytyväisyyskyselyt. (Tulorekisteriä kehitetään yhteistyössä 2022.)

Pienet kehitysehdotukset käsitellään tulorekisterin pienkehityksessä. Kehitysehdotukset katsotaan pieniksi silloin, kun ne ovat laajuudeltaan pieniä ja mahdollisia toteuttaa nykyisen lainsäädännön puitteissa. Joulukuussa kehitysehdotuksia kerätään ja alkuvuodesta niitä käydään läpi, että mitkä niistä olisivat mahdollisesti toteuttamiskelpoisia. Tämän jälkeen, jos ehdotusta pidetään toteuttamiskelpoisena, aloitetaan muutosten tekeminen tulorekisteriin. Kehitysehdotus myös testataan kohderyhmällä ennen kuin se otetaan käyttöön. Jos testauksen jälkeen päädytään käyttöönottoon, viestitään tästä tulorekisterin käyttäjille. (Tulorekisteriä kehitetään yhteistyössä 2022.)

Asiakkaiden palautteen pohjalta vuonna 2021 tehtiin muutoksia sähköiseen asiakaspalveluun uudistamalla ja selkeyttämällä verkkolomakkeita. Muutamia verkkolomakkeita poistettiin käytöstä kokonaan. Muutamat lomakkeet antavat jatkossa virheilmoituksen, jos jokin kohta lomakkeella on jäänyt täyttämättä tai se on täytetty väärin. (Muutoksia sähköiseen asiakaspalveluun: uudistetut verkkolomakkeet julkaistu 2021.) Vuonna 2023 on tullut myös muutoksia koskien sekä palkkatietoilmoituksia että etuustietoilmoituksia. Kyseessä on pieniä muutoksia tietosisältöön ja tietojen käsittelyyn esimerkiksi virheselitteiden merkkimäärää lomakkeilla on kasvatettu. (Muutoksia tulorekisteri-ilmoittamisessa 2022.)

Suurimmat asiakkailta tulleet kehitysehdotukset käsitellään ministeriössä osana tulorekisterin kehittämissuunnitelmaan, joka tehdään aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ehdotusten lisäksi tulorekisteriin tulee lainsäädännöstä johtuvia pakollisia muutoksia. Tällainen muutos on esimerkiksi valtion hanke henkilötunnuksen uusimisesta. (Tulorekisteriä kehitetään yhteistyössä 2022.) Jotta tietojen ilmoittamisesta saadaan mahdollisimman helppoa ja sujuvaa, tulisi niin pienissä kuin suurissakin kehitysehdotuksissa kuulla ensisijaisesti tietojen ilmoittajia ja muita ilmoitusprosessiin liittyviä sidosryhmiä. Vain yhteistyössä itse ilmoittajien kanssa voidaan varmistaa, että tulevat kehitystoimenpiteet ovat osuvia ja tarjoavat oikeita ratkaisuja ilmoittamisen ongelmiin. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021.)

## 4 Palkanlaskenta

Useimmissa yrityksissä joissa on töissä useampia työntekijöitä, on palkkahallinnon asiantuntija tai tuttavallisemmin palkanlaskija, joka vastaa työntekijöiden palkkojen laskemisesta ja tietojen ilmoittamisesta. Palkanlaskija voi olla yrityksen omilla palkkalistoilla tai palkanlaskenta voidaan kokonaan ulkoistaa palkanlaskenta- tai tilitoimistolle. Usein ulkoistuksen tavoitteena on varmistua, että palkanlaskenta hoidetaan ammattimaisesti ja luotettavasti. Ulkoistuksen myötä myös riski väärinlasketuista tai raportoiduista palkoista siirretään palkanlaskentaa hoitavalle yritykselle. (Koivula 2020.) Palkanlaskentaan liittyy erittäin paljon huomioon otettavia asioita kuten kotimainen lainsäädäntö ja oikeuskäytännöt, koskien palkkojen määräytymistä ja työsuhteita, sekä työehtosopimukset ja unionin osalta annetut säännökset (Aholainen, Anttila, Jääskeläinen, Kaskinen, Korhonen, Murto, Peltomäki, Saarinen, Salo & Siitonen 2022). Pienemmissä yrityksissä palkkahallinto on usein liitetty osaksi taloushallintoa, kun taas suuremmissa yrityksissä se on oma erillinen toiminto, jolla toki on yhteyksiä muuhun hallintoon kuten kirjanpitoon (Lahti & Salminen 2014, 135). Maksetuista palkoista ja ennakonpidätyksistä sekä sosiaaliturvamaksuista on pidettävä palkkakirjanpitoa ja työntekijälle on annettava laskelma jossa näkyy, millä perusteella palkkaa on maksettu ja kuinka paljon (Aholainen ym. 2022).

Palkanlaskentaa hoidetaan nykyään yleensä palkanlaskentajärjestelmän avulla. Useimmissa järjestelmissä käytetään enemmän tai vähemmän apuna automaatiota, mikä helpottaa ja nopeuttaa palkanlaskentaprosessia, koska kaikkea ei tarvitse tehdä manuaalisesti. Automaatio myös vähentää virheiden riskiä. (Koivula 2020.) Palkanlaskentajärjestelmiä on tarjolla monenlaisia ja toiset niistä ovat kehittyneempiä kuin toiset. Isommat yritykset käyttävät usein järjestelmiä, jotka ovat keskittyneet pelkästään palkkahallintoon, mutta jotka ovat yhdistetty osittain muihin yrityksen käyttämiin järjestelmiin. Pienemmissä yrityksissä puolestaan käytetään usein yhtä taloushallintojärjestelmää, jossa on sekä kirjanpito että palkkahallinto samassa ohjelmassa. (Lahti & Salminen 2014, 135–136 ja 144–147.) Järjestelmiin on tallennettu tietoja henkilöistä joille palkkoja maksetaan, kuten työsuhteen alku, luontoisedut ja onko kyseessä kuukausipalkka vai tuntipalkka. Järjestelmissä on usein mahdollista seurata tehtyjä työtunteja ja poissaoloja sekä lomapäivien kertymää. Kehittyneistä järjestelmistä voidaan lähettää tietoja esimerkiksi kirjanpitoon ja maksatus onnistuu suoraan palkanlaskentajärjestelmästä. Raporttien ja tulorekisteri-ilmoitusten tekeminen ja korjaaminen onnistuu myös useimpien järjestelmien kautta. (Räsänen 2023.)

## 4.1 Palkanlaskentaprosessi

Palkanlaskentaprosessiin osallistuu yleensä tietenkin palkanlaskija, mutta myös henkilö jolle palkkaa maksetaan sekä usein esihenkilö. Palkanlaskentaprosessi koostuu monesta vaiheesta, joista ensimmäinen on palkka-aineiston kerääminen. Työntekijä yleensä ilmoittaa tehdyt työtunnit ja poissaolot palkanlaskentaan ja esihenkilö hyväksyy nämä tiedot. (Lahti & Salminen 2014, 138–141.) Työntekijät voivat kirjata tehdyt työtunnit suoraan nykyaikaiseen työajanseurantajärjestelmään, josta tiedot siirtyvät edelleen automaattisesti esihenkilölle ja lopulta palkanlaskentajärjestelmään. Työajanseurantajärjestelmät vähentävät virheiden määrää ja palkka-aineiston keräämisvaiheeseen käytettävää aikaa. (Koivula 2020.) Toki kaikilla työpaikoilla tällaista järjestelmää ei ole vielä käytössä. Seuraavassa palkanlaskentaprosessin vaiheessa palkanlaskija tulkitsee saatua palkka-aineistoa ja muuttaa aineiston tiedot palkkalajeiksi, jos niitä ei ole automaattisesti saatu työajanseurantajärjestelmästä. Palkkalajeja voivat olla esimerkiksi lisätyöt ja ylityöt. Kolmas vaihe on itse palkanlaskentavaihe. Kun järjestelmään on syötetty kaikki tarvittava tieto maksettavasta palkasta, laskee ohjelmisto yleensä itse maksettavan palkan määrän sekä tilitettävät ennakonpidätykset ja muut palkasta vähennettävät erät. Tämä vaihe on yleensä aika nopea, jos palkanlaskentajärjestelmä osaa hakea tiedot automaattisesti ja järjestelmä on toteutettu oikein. Tässä vaiheessa laitetaan myös palkat maksatukseen, joko suoraan palkanlaskentajärjestelmästä tai muusta järjestelmästä. Palkanlaskentaprosessin viimeinen vaihe on raportointi, tietojen siirtäminen ja ilmoitusten tekeminen. Raportteja palkasta annetaan esimerkiksi työntekijälle itselleen sekä esimerkiksi yrityksen sisäiseen laskentaan tai esimiehille. Tietoja myös siirretään eri järjestelmien välillä. Tiedot maksetuista palkoista ja ennakonpidätyksistä sekä sosiaaliturvamaksuista on kirjattava kirjanpitoon, ja tämän myötä maksetut palkat näkyvät lopulta tilinpäätösraportoinnissa kuten tuloslaskelmassa. (Lahti & Salminen 2014, 138–141.) Monet kehittyneistä järjestelmistä osaavat automaattisesti siirtää tiedot kirjanpitoon tai siirto voidaan tehdä muutamalla napin painalluksella (Koivula 2020).

Palkanmaksusta tehtäviä ilmoituksia ovat puolestaan juuri tulorekisteri-ilmoitukset. Tiedot annetaan palkkatietoilmoituksella ja työnantajan erillisilmoituksella, jolla ilmoitetaan sairaskorvausmaksu. (Mattinen, Parnila & Orlando 2022, 59–60.) Tämä ilmoittaminen voidaan joissain tapauksissa automatisoida riippuen käytettävästä palkanmaksujärjestelmästä (Räsänen 2023). Jos lähetetyissä tiedoissa on virheitä, on nämä virheet korjattava erikseen (Tulorekisterin tietojen korjaaminen n.d). Kehittyneimmissä palkanlaskentajärjestelmissä tehty korjaus siirtyy automaattisesti

rajapinnan kautta tulorekisteriin (Räsänen 2023). Rekisteriin pitää ilmoittaa vähintään pakolliset tiedot ja vapaaehtoisia tietoja siinä määrin kuin työnantaja haluaa, että niitä ilmoitetaan (Matti-  
nen, Parnila & Orlando 2022, 65–67). Tietojen ilmoittaminen kuuluu työnantajalle tai muulle suoritte-  
en maksajalle, mutta käytännössä palkanlaskija hoitaa näitä asioita yrityksessä. (Räsänen  
2023.)

## 4.2 Hallinnollinen taakka tietojen ilmoittamisesta tulorekisteriin

Tulorekisterin käyttöönoton myötä tietojen ilmoittamisesta syntyvät hallinnolliset velvollisuudet ovat muuttuneet. Tarkoituksena tulorekisteriin ilmoittamisella on ollut yksinkertaistaa ja helpottaa näitä työnantajalle tai muulle etuuden maksajalle syntyviä hallinnollisia velvollisuuksia. (Tietoa tulorekisteristä 2023). Tämä tavoite oli käytännössä tarkoitus saavuttaa sillä, että palkanmaksuprosessi tehostuisi, kun palkkatietoja ei enää tarvitse lähettää moneen paikkaan erikseen kuten verohallintoon, Kelaan ja työeläkeyhtiöihin sekä eläketurvakeskukseen, vaan ne lähetettäisiin ainoastaan tulorekisteriin (Isosävi 2019). Valtiontalouden tarkastusviraston tekemän Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset (2021, 15–19) tarkastuksen mukaan edellä mainittu tavoite ei ollut ainakaan vielä vuonna 2021 toteutunut. Tarkastuksessa tulee ilmi, että hallinnollinen taakka palkkatietojen ilmoittamisesta on päinvastoin kasvanut, koska annettavia ilmoituksia tehdään paljon useammin kuin ennen. Ennen tulorekisterin käyttöä ilmoituksia annettiin monille ei tahoille kuten verohallinnolle kuukausittain ja muutamia muita ilmoituksia vuosi-ilmoituksina eri käyttäjille. Nykyään tulorekisterin myötä suurissa yrityksissä annetaan jopa satoja ilmoituksia vuodessa, koska palkanmaksuja voi olla useita kuukauden aikana ja lisäksi voidaan joutua antamaan ilmoituksia, joissa korjataan virheitä. Tulorekisteri ilmoittamisen hyviä puolia on vuosi-ilmoituksiin verrattuna työmäärän jakautuminen tasaisemmin vuoden ajalle. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 15–19.)

Palkanlaskentaprosessin todetaan muuttuneen, kun uusia työvaiheita ilmoittamisesta johtuen on tullut mukaan. Tulorekisterin todetaan myös lisänneen palkanlaskentaan käytettävää aikaa etenkin, jos käytetään laajempaa ilmoitustapaa, jolla annetaan vapaaehtoisia täydentäviä tietoja, koska tällöin tietoja ilmoitetaan aiempaa yksityiskohtaisemmin. Tulorekisterin käyttäjäkunta on laajempi, kuin keille ennen tulorekisterin käyttöönottoa tietoja piti ilmoittaa. Tästä johtuu se, että ilmoitettavien tietojen määrä on lisääntynyt. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 15–16.) Ilmoitettavien tietojen tarkkuus määräytyy tiedon käyttäjien tarpeiden mukaan (Yli-Hukka 2022).

Tarkastuksessa haastatellut palkanlaskijat kertovat kokevansa tietojen korjaamisen tulorekisteriin hankalaksi ja aikaa vieväksi, koska kaikkia korjauksia ei voida tehdä käytössä olevan rajapinnan kautta vaan ne on tehtävä manuaalisesti asiakaspalvelussa. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 16–18.) Noin 25 % tulorekisterin käyttäjistä ei voi tehdä korjauksia rajapinnan kautta vaan korjaus on tehtävä sähköisessä asiointipalvelussa (Yli-Hukka 2022). Virheitä voi sattua monenlaisia ja erilaisten vieheiden korjaamiseen on eri menettelyjä. Tulorekisteri- ja palkanlaskentajärjestelmien toimittajat ovat antaneet ohjeita virheiden korjaamiseen, mutta näitä ohjeita on valtavasti paljon. Valtiontalouden tarkastusviraston tekemissä haastatteluissa eräs palkanlaskija kertoi, että heidän palkanlaskentaansa käytettävä järjestelmä tukee korjauksia tulorekisteriin, mutta järjestelmätoimittajan ohje korjausten tekemiseen on yli sata sivua pitkä. Ohjeiden suuren määrän vuoksi oikean tiedon löytämiseen kuluu aikaa. Yksi korjausta erityisesti haittaava tekijä on, että korjauksia ei voi ilmoittaa negatiivisena lukuna, mikä on puolestaan logiikka palkanlaskentajärjestelmissä tehtäviin korjauksiin. Tarkastusviraston haastatteluissa todettiin myös, että vapaaehtoisia tietoja joudutaan korjaamaan useammin kuin pakollisia tietoja. Täsmätykset tulorekisterin ja palkanlaskennan välillä on myös koettu hieman vaikeaksi ja työmäärä täsmäyttämässä on lisääntynyt tulorekisterin käyttöönoton jälkeen. Tulorekisteristä saatavat raportit joiden avulla täsmäytystä voi tehdä, eivät ole tarpeeksi laadukkaita ja raporteissa tiedot on esitetty usein eri tavalla kuin palkanlaskentajärjestelmässä, joten niiden vertaaminen toisiinsa on haastavaa. Ilmoituksiin myöhemmin tehdyt korjaukset vaikeuttavat edelleen täsmäyttämistä, etenkin jos korjaus on tehty asiointipalvelun kautta, jolloin siitä ei jää palkanmaksajalle tietoa palkanlaskentajärjestelmään. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 16–19.)

Hallinnollisen taakan helpottamiseen on olemassa muutamia keinoja. Yli-Hukan (2022) mukaan korkealle viety automatisointi auttaa hallinnollisen taakan vähentämisessä. Tämä toki vaatii edistyneen palkanlaskentaohjelmiston. Automatisoinnin avulla tiedonkeruun ja ilmoittamisen pitäisi olla nopeampaa ja helpompaa. Palkanlaskentajärjestelmiä kehitetään jatkuvasti, mikä nopeuttaa ja helpottaa palkanlaskentaa. Työttömyysrahaston kassanhoitaja Korkeaojan mukaan automaation avulla edistyneet järjestelmät voisivat hakea työsuhteen tiedot kyseisestä palkansaajasta ja lisätä tiedot ilmoitukseen niin, että näitä tietoja ei erikseen ilmoitukselle tarvitsisi lisätä manuaalisesti. Tällöin osa vapaaehtoisten tietojen piiriin kuuluvista tiedoista tulisi helposti mukaan ilmoitukseen. (Käyttäjät kertovat – työttömyyskassat: tiedot tulisi ilmoittaa mahdollisimman laajoina tulorekisteriin 2021.) Ilmoitusten lähettäminen ja tietojen korjaus rajapinnan kautta helpottaa myös merkit-

tävästi tulorekisteri ilmoittamista, koska tiedot siirtyvät palkanlaskentajärjestelmästä suoraan tulorekisteriin (Räsänen 2023). Ilmoittajien olisi siis suotavaa siirtyä käyttämään tällaista rajapintaa hyödyntävää järjestelmää. Yli-Hukka (2022) kertoo, että muita keinoja joilla voidaan hieman helpottaa palkanlaskijoiden hallinnollista taakkaa ovat tulorekisterin puolesta tarjottavat koulutukset ja mahdollisimman hyvät ohjeet tietojen ilmoittamiseen, sekä laadukkaan asiakaspalvelun tarjoaminen ongelmatilanteissa. Valtiontalouden tarkastusvirasto ehdottaa, että korjausmenettelyä yksinkertaistettaisiin ja sallittaisiin esimerkiksi negatiivisten lukujen käyttö. Tulorekisterin raportteja tulisi myös muuttaa, niin että ne olisivat yhteensopivampia palkanlaskentajärjestelmien kanssa. (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 20.)

## 5 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen päätutkimuskysymys oli että, miten palkanlaskijat kokevat tulorekisteri-ilmoittamisen. Apukysymyksiä olivat puolestaan, millainen on tulorekisterin tai rajapinnan käytettävyys ilmoituksien antamisessa. Muita apukysymyksiä olivat kuinka paljon vapaaehtoisia tietoja ilmoitetaan ja lisääkö niiden ilmoittaminen palkanlaskentaan käytettävää työaikaa ja onko tulorekisteriin jo tehdyt muutokset olleet hyödyllisiä ja mitä kehitettävää tulorekisterissä vielä olisi palkanlaskijoiden kannalta. Näiden kysymysten pohjalta muodostuivat teemat haastatteluja varten. Tulokset perustuvat neljään teemahaastattelulla saatuun aineistoon. Koska haastateltaville luvattiin anonyymiteetti, niin heihin viitataan tuloksia esitettäessä nimillä haastateltava A, haastateltava B, haastateltava C ja haastateltava D.

Tutkimuksen tutkimusjoukko koostui neljästä palkanlaskijasta. Kaksi haastateltavista on laskenut palkkoja noin viiden vuoden ajan. Kolmas haastateltava on tehnyt palkanlaskentaa noin 16 vuotta ja neljäs haastateltava on tehnyt erilaisia kirjanpidon ja palkanlaskennan tehtäviä noin 19 vuotta. Kolmella haastateltavista oli käytössä palkanlaskentajärjestelmänä Procountor ja yhdellä haastateltavista oli Mepco pääjärjestelmänä, mutta muutamille pienemmille asiakkaille palkkajärjestelmänä käytetään Lemonsoftia.

Haastateltava A kertoi heidän asiakkaiden olevan pääasiassa pienempiä yrityksiä, joissa on 1-2 palkansaajaa. Muutamissa yrityksissä on hänen mukaansa kesäisin useampia kesätyöntekijöitä, joten silloin palkansaajia on hieman enemmän. Heillä laskettavat palkat ovat haastateltavan mukaan

pieniä ja yksinkertaisia kuukausipalkkoja tai tuntipalkkoja ilman sen suurempia erikoisuuksia. Asiakkaita haastateltava kertoo heillä olevan kohtuullisesti ja yrityksien lisäksi heillä on asiakkaana muutama yhdistys, joista ilmoitetaan myös tietoja tulorekisteriin. Haastateltava B kertoi laskevansa kuukausittain noin kolmenkymmenen henkilön palkkoja. Haastateltava C:llä on eri kokoisia asiakkaita eli pienempiä ja myös suurempia yrityksiä, joissa on useita palkansaajia. Haastateltavan mukaan heillä on haastavampiakin palkkalaskelmia aina välillä. Haastateltava D toimii esihenkilötehtävissä tiimissä, joka vastaa heidän yrityksensä asiakkaiden tulorekisteri-ilmoitusten tekemisestä sekä korjauksista ja täsmäytyksistä eli loppupään palkanlaskennan prosesseista. Tiimissä toimii yhdeksän henkilöä. Haastateltava on myös itse tehnyt asiakkuuksia ja sijaisuuksia aina tarvittaessa. Haastateltava kertoo heidän asiakkaidensa olevan suuria yrityksiä, joilla on jopa tuhansia palkollisia.

### **Tulorekisterissä asiointi ja sen käytettävyys**

Kaikki haastateltavat lähettävät palkkatietoilmoitukset tulorekisteriin rajapinnan kautta palkanlaskentajärjestelmästä suoraan. Itse tulorekisterissä haastateltavat A ja B kertovat käyvänsä vain harvoin. Tulorekisterissä he asioivat, kun käyvät tulostamassa annetuista palkkatiedoista raportit, jotka annetaan tilintarkastajalle tai joita käytetään palkkojen täsmäytykseen. Haastateltava A kertoo myös, että on käynyt tulorekisterissä antamassa lomautusilmoituksia, koska niitä ei voi antaa rajapinnan kautta, vaan ne on käytävä käsin tekemässä tulorekisterissä. Haastateltava C kertoo käyvänsä tulorekisterissä useammin ilmoitusten korjauksien takia, mutta myös hän käy tulostamassa tilintarkastajalle raportit tulorekisteristä. Haastateltava D kertoo, että heillä tehdään kaikki erillisilmoitukset käsin tulorekisterissä ja että he kuukausittain ottavat tulorekisteristä raportit, jotka täsmäytetään palkkajärjestelmään ja kirjanpitoon.

Tulorekisterin käytettävyydestä haastateltavat olivat osittain eri mieltä. Haastateltava A kertoo, että hänen mielestään tulorekisteri on toiminut aika hyvin. Lomautusilmoitusten antaminen tulorekisterissä on aika helppoa, koska vanhoja ilmoituksia voi käyttää pohjana. Hän pitää tulostettavia raportteja 600 ja 610 myös hyödyllisinä ja hyvinä palkkojen täsmäytykseen. Haastateltavat B, C ja D puolestaan ovat kokeneet tulorekisterin hyvin sekavaksi. Haastateltava B kertoo, että tulorekisteri on hyvin tekninen ja vaikeaselkoinen, mikä vaikeuttaa rekisterin käyttöä. Hän pitää ilmoitusaikataulua tiukkana. Haastateltava D on samoilla linjoilla, että tulorekisteri on sekava, jos siellä joutuu jotain manuaalisesti tekemään. Raportit ovat haastateltavan mukaan parantuneet ja niitä

pystyy hyvin hyödyntämään ja helpotusta on tuonut, kun perusteettomien etujen korjaukset onnistuvat nykyään palkanlaskentajärjestelmän kautta. Haastateltava C kokee tulorekisterin huonoksi ja vaikeaksi käyttää. Haastateltavan mukaan, jos kaikki menee palkkojen laskemisessa ja ilmoittamisessa hyvin ja helposti, niin tulorekisteri on ihan hyvä, mutta jos on jokin pienikin poikkeama tilanne tai haastavampi palkanlaskenta, niin silloin on paljon ongelmia. Tulorekisterin tekninen puoli ja ohjeet ovat huonot ja tulorekisterissä navigointi ja tiedon löytäminen on vaikeaa. Erityisesti haastateltava C kokee korjauksien tekemisen vaikeaksi, niin palkkajärjestelmän puolella kuin tulorekisterissä.

### **Tulorekisteriin ilmoittaminen ja palkkajärjestelmän automaatio**

Kuten aiemmin todettiin, kaikki haastateltavat käyttivät rajapintaa ilmoitusten lähettämiseen. Paitsi haastateltava D:llä erillisilmoitukset tehdään käsin tulorekisteriin. Kolmella haastateltavista on tosiaan käytössä Procountor ja yhdellä Mepco.

Automaatiosta kysyttäessä haastateltava A:lla, C:llä ja D:llä vaikutti olevan parempi automaatioaste. Haastateltava A:n mukaan hän syöttää palkansaajan järjestelmään ja laittaa työntekijälle työsuhteet, vakuutusnumerot, verokortit ja kaikki taustatiedot voimaan, niin järjestelmä nostaa itse nämä tiedot palkkatietoilmoitukselle. Eri tulolajit tulevat järjestelmästä myös automaattisesti ilmoitukselle. Tiedot saa järjestelmästä nopeasti muutamalla klikkauksella. Myös yhdistysten korvauksien ilmoitukset tulevat järjestelmästä helposti ilmoitettua omilla tulolajikoodeilla. Haastateltava C kertoo, että järjestelmä hakee tietoja palkansaajasta ja muodostaa ilmoituksen automaattisesti. Kaikki tiedot mitä on tiedossa palkansaajasta lähteen palkkatietoilmoituksella tulorekisteriin. Haastateltava D kertoo, että heillä palkanlaskenta ja ilmoittaminen on suurimmilta osin hyvin automatisoitua. Järjestelmä kerää automaattisesti tiedot palkkatapahtumilta ja palkanajoissa muodostuu tulolajit.

Haastateltava B automaatioaste oli vähäisempi, mutta hän kertoi, että parempaa automaatiotasoa oli mietitty otettavaksi käyttöön ohjelmiston tarjoajan kanssa. Haastateltava kertoo tehneensä itse asetukset Procountoriin ja laskee palkat manuaalisesti. Haastateltava mainitsee, että jos ilmoitusta ei muista lähettää tai se ei jostain syystä muuten lähde, niin tästä ei tule mitään huomautusta tai muistutusta, mikä olisi hyvä ominaisuus järjestelmässä.

### **Ilmoitusten korjaaminen**

Haastateltavat A ja B kertovat, että heillä on korjauksia todella vähän. Haastateltava A kertoo, että viimeisen vuoden aikana korjauksia on ollut alle kymmenen ja että korjaukset onnistuvat pääsääntöisesti palkanlaskentajärjestelmän kautta. Yhden kerran haastateltava on joutunut korjaamaan asiakkaan edellisen tilitoimiston antamia ilmoituksia, koska palkka oli ilmoitettu väärällä tulolajikoodilla kahden vuoden taakse. Tulorekisterissä korjaus onnistui haastateltavan mukaan helposti korjaa-nappia painamalla, joka korjasi tulolajit. Eli muutettiin vain tulolajikoodit ja saatiin siten palkat oikein ilmoitettua. Hän oli yllättynyt positiivisesti, kuinka helppoa yli vuoden takaisten asioiden korjaus oli.

Haastateltava C kertoo, että heillä korjauksia on paljon ja että korjaukset ovat mahdottomia ja aiheuttavat paljon ongelmia niin palkkaohjelmiston puolella kuin tulorekisterissä. Rajapinnan kautta tehtynä korjaukset epäonnistuvat ensimmäisellä kerralla sataprosenttisesti. Ongelmia korjauksissa on ratkottu joskus jopa tulorekisterin henkilökunnan kanssa. Ohjeita korjauksiin ei ole ja jos on niin ohjeet ovat vaikeaselkoiset, mikä on syynä korjauksien hankaluuteen. Haastateltava ei osaa kertoa ulkoa, miten korjaukset tehdään, sillä ne ovat niin monimutkaisia ja korjauksia on erilaisia. Suurimaksi ongelmaksi korjausten tekemisessä haastateltava kokee sen, että negatiivisiä tuloirivejä ei voi lähettää tulorekisteriin, millä nollattaisiin väärin annettu ilmoitus ja korjaus onnistuisi siten. Negatiivisten palkkailmoitusten lähettäminen oli haastateltavan mukaan yksinkertaisin korjaustapa. Yhden palkan virheen korjaamiseen voi mennä helposti tunteja, niiden asiakkaiden kohdalla joilla on enemmän palkansaajia. Korjauksien hankaluuden takia niihin käytettävä aika kasvaa. Haastateltava antoi esimerkin korjauksesta, että jos vakuutusnumero muuttuu ja ei siten ole voimassa, niin tulorekisteri hylkää ilmoitukset ja ongelman korjaaminen on vaikeaa.

Haastateltava D kertoo, että heillä on myös korjauksia paljon. Kuukausittain korjauksia saattaa olla isommilla asiakkailla jopa noin 100-150. Korjauksia tehdään yleensä perusteettomien etujen takia eli palkansaajalle on maksettu liikaa palkkaa. Perusteettomia etuja aiheutuu paljon, koska tietoja kuten poissaoloja ilmoitetaan palkanlaskentaan viiveellä. Nykyään korjaukset pystytään tekemään palkanlaskentajärjestelmän kautta, mikä on helpottanut korjaamista. Korjausilmoitusten erillisilmoitukset takautuville kausille on tehtävä erikseen käsin tulorekisteriin samoin kuin varsinaiset erillisilmoitukset. Haastateltava kertoo, että korjaaminen on työlästä ja etenkin korjauksista johtu-

vaan liitännäistyöhön kuluu aikaa. OmaVeron ja tulorekisterin välillä on paljon tietojen linkittämistä ja yhdistelyä mikä on myös aikaa vievää. Haastateltava arvioi, että korjauksiin kuluu kuukaudessa aikaa noin 10 tuntia per tekijä ja hänen tiimiinsä kuuluu tosiaan yhdeksän henkilöä.

### **Laaja ilmoitustapa ja vapaaehtoiset tiedot**

Kahdella haastateltavalla ei ollut varmaa tietoa, että annetaanko heillä palkkatietoilmoitukset laajalla vai suppealla ilmoitustavalla ja mitkä tiedot kuuluvat vapaaehtoisten tietojen piiriin. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin ohjelmisto niitä vaatii. Tiedotus vapaaehtoisista tiedoista ja ilmoitustavan laajuudesta on siis ollut todennäköisesti hieman huonoa. Voisi olettaa, että ohjelmisto vaatii vain pakolliset tiedot, joten vapaaehtoisia tietoja ei juurikaan anneta.

Haastateltava B kertoo, että hän antaa vain pakolliset tiedot kaikista asiakkaista tällä hetkellä eli suppea ilmoitustapa käytössä eikä vapaaehtoisia tietoja anneta. Tarkoituksena on kuitenkin tulevaisuudessa alkaa antamaan laajemmin tietoja, kun järjestelmä saadaan sovitettua tähän eli toimimaan paremmin sekä keräämään vapaaehtoisia tietoja. Haastateltava D kertoo, että heillä myös annetaan tiedot suppealla ilmoitustavalla eli annetaan vain pakolliset tiedot. Haastateltavan mukaan heidän palkanlaskentajärjestelmä-Mepco ei ole vielä mahdollistanut heille laajempien tietojen antamista. Tästä syystä heidän on tehtävä erikseen tilityksiä esimerkiksi eläkeyhtiöihin. Haastateltavan mukaan myöskin heillä on aikomus ruveta antamaan tulevaisuudessa tietoja laajemmin, kun järjestelmä saadaan soveltumaan siihen. Järjestelmäntarjoajalla tämä on kehityksessä. Muutoksen myötä poissaoloilmoitukset ja Kelan ilmoitukset voidaan tehdä jatkossa vähän suurempaa reittiä.

Haastateltava A kertoo, että heidän kaikilla asiakkailla rahapalkat ilmoitetaan laajalla ilmoitustavalla eli ilmoitetaan omilla koodeillaan aikapalkka, lisätyöt ja ylityöt. Muuten annetaan pääasiassa pakolliset tiedot. Ansaintakausi, joka kuuluu vapaaehtoiseihin tietoihin, ilmoitetaan jos se on tiedossa. Haastateltava kertoo, että tapaturmavakuutusnumero annetaan, mikä kuuluu haastateltavan mukaan vapaaehtoiseihin, mutta on itse asiassa pakollinen tieto, jos työnantaja on vakuuttanut työntekijänsä usealla vakuutuksella. Palkansaajasta ilmoitetaan myös työsuhdetiedot. Haastateltava ei kuitenkaan kerro tarkemmin mitä työsuhdetietoja ilmoitetaan eli ne saattavat kuulua pakollisiin tietoihin tai osittain myös vapaaehtoiseihin tietoihin. Haastateltava kertoo, että heillä suurin

muutos tietojen antamisessa on ollut palkanlaskentajärjestelmän vaihtuminen. Ennen Procountoria haastateltavan tilitoimistossa oli käytössä Tikon palkanlaskentajärjestelmä ja silloin tietoja ilmoitettiin paljon suppeammin. Procountor hakee tietoja niin helposti, että tietoja voidaan vaivatta antaa vähän laajemmin nyt kun se on käytössä. Haastateltavan työpaikalla ei ole ollut puhetta, että alettaisiin tulevaisuudessa antamaan tietoja laajemmin. Laajemmin annettavia tietoja ei ole koettu tarpeelliseksi tähän mennessä.

Haastateltava C kertoo, että heillä Procountorista lähtee ohjelmiston vaatima määrä tietoja, joten he eivät ole tutustuneet sen paremmin, mitkä tiedoista ovat vapaaehtoisia ja mitkä pakollisia tietoja. Haastateltava kirjautui tulorekisteriin ja luetteli mitä tietoja palkkailmoituksella annetaan. Luettelon perusteella annetaan vain pakolliset tiedot palkansaajasta (eläkevakuutusnumero, tapaturmavakuutus, tulonsaajatiedot, palvelussuhdetiedot, ennakonpidätys, osakasasema, tilastokeskuksen ammattiluokitus joka on pakollinen tieto, jos työntekijä on työtapaturmavakuutettu, työnnumero, työsopimusnumero, palkkakausi, nimi, henkilötunnus, sukupuoli, tietolähde ja yhteyshenkilö). Rahapalkoissa on puolestaan laajempi tarkkuustaso eli ilmoitetaan aikapalkka ja muut tulolajit sekä niiden määrät. Vapaaehtoisten tietojen antamisessa ei ole tapahtunut muutosta vuosien aikana. Haastateltavan työpaikalla ole myöskään ollut puhetta, että annettavia tietoja alettaisiin antamaan nykyistä laajemmin.

### **Laajan ilmoittamisen hyödyt ja vaikutus työaikaan**

Kaikki haastateltavat tunnistavat hyödyt tietojen ilmoittamisesta mahdollisimman laajasti tulorekisterin tiedon käyttäjille ja palkansaajalle itselleen. Pieni hyöty laajemmista tiedoista on myös palkanlaskijoille itselleen. Haastateltava B joka aikoo alkaa antamaan tietoja laajemmin, toteaa että laajempien tietojen antaminen todennäköisesti vähentäisi työaika omalla tavallaan, kun ei jälkikäteen tarvitse ilmoitella niin paljon ja tehdä selvitystyötä. Haastateltava kertoo myös laajoilla tiedoilla olevan hyötyjä Kelalle ja vakuutusyhtiöille, kun ne saavat tietoja reaaliaikaisemmin. Myös haastateltava A mainitsee Kelan ja tämän lisäksi hän mainitsee, että ammattiliittojen on helpompi saada tiedot palkansaajasta tulorekisteristä, jos tietoja ilmoitetaan runsaasti. Haastateltava kertoo myös, että jos palkkoja jaksotetaan, niin on hyödyllistä, että ansaintakaudet näkyvät, koska se auttaa täsmäyttämässä. Haastateltava D mainitsee Kelan hyötyvän laajoista tiedoista.

Haastateltava B joka tällä hetkellä antaa vain pakollisia tietoja ja käyttää suppeaa ilmoitustapaa arvelee, että vapaaehtoisten tietojen antaminen vähän lisäisi peruspalkanlaskentaan käytettävää aikaa. Mutta toisaalta toteaa, että työaika voi myös vähentyä, kun ei jälkikäteen tarvitsisi ilmoitella niin paljon ja tehdä selvitystyötä. Haastateltava A sanoo, että vapaaehtoisten tietojen antamisella ei olisi juurikaan vaikutusta työaikaan, koska järjestelmä tekee työn nopeaksi ja helpoksi. Hän kertoo myös, että välillä menee vähän enemmän aikaa, jos joudutaan tekemään erikoisempia toimenpiteitä kuten lomautusilmoitusten tekeminen käsin tulorekisterissä. Haastateltava C ei osaa sanoa viekö vapaaehtoisten tietojen antaminen paljon aikaa, koska heillä ei niitä juuri anneta, mutta yleisesti tulorekisteri-ilmoittamisella on vaikutusta palkanlaskennan aikaa vievyyteen. Haastateltava kertoo, että aikaa vie runsaasti korjaukset, joita ilmoituksiin on tehtävä. Osittain näiden syiden takia palkanlaskennan hintaa on jouduttu nostamaan, koska aikaa kuluu aiempaa kauemmin. Haastateltavan D yrityksen asiakkailta ei anneta kuin pakolliset tiedot, mutta hän arveli, että ei laajempien tietojen antaminen varmastikaan lisää heidän tiimensä työaikaa, koska automatisoidusti laajatkin tiedot palkkajärjestelmässä kulkisivat. Kela-ilmoitukset olisi näppärämpiä tehdä suoraan tulorekisteriin, jolloin tulisi ajallista säästöä. Hän arveli toisaalta myös, että heidän yrityksensä tiimissä jossa lasketaan palkat, tällainen muutos voisi näkyä enemmän. Esimerkiksi palkkatietopyynnöt eri viranomaisilta varmasti vähenisivät, mistä tulisi myöskin ajallista säästöä.

### **Tulorekisterin ja ilmoittamisen kehitys**

Tulorekisteriin jo vuosien aikana kehittämistarpeen vuoksi tulleet muutokset ovat haastateltavien mukaan olleet niin pieniä ja epäolennaisia, että niillä ei juurikaan ole ollut mitään vaikutusta rekisterin käytettävyyteen. Osa haastateltavista ei edes tiennyt mistään muutoksista eli niistä on huonosti tiedotettu. Haastateltava C toteaaakin, että ei edes tiedä mistä tällaista tietoa lähtisi tulorekisteristä etsimään. Haastateltava B kokee, että rekisteri on hieman selkeytynyt alkuajoista ja haastateltava D kertoo, että raportit ovat parantuneet tulorekisterin alkuajoista ja kun korjauksia tehdään niin muutokset päivittyvät raporteille nopeammin. Raportit saa hyvin Exceliin ja palkan saajittain eriteltyinä, jolloin tarkastaminen on helpompaa. Taulukkoon 1 on koottu haastatteluissa esiin nousseita kehitysehdotuksia sekä tulorekisteriin itseensä että käytettäviin palkkajärjestelmiin. Taulukon jälkeen kerrotaan haastateltavien kehitysehdotuksista tarkemmin.

Taulukko 1. Kehitysehdotuksia tulorekisteriin ja palkanlaskentajärjestelmiin.

<b>Kehitysehdotuksia tulorekisteriin ja palkkajärjestelmiin</b>
Tulorekisterin selkeyttäminen
Paremmat ja laajemmat ohjeet
Kaikki mahdolliset toiminnot samaan järjestelmään
Järjestelmien parempi yhteen toimivuus
Palkkajärjestelmien parempi automaatio
Ilmoitusaikataulu väljemmäksi
Negatiivisten tulolajien syöttämisen salliminen
Käyttjäedustaja mukaan kehittelyyn
Korjauksien ilmoittaminen kuluvalle tai tulevalle palkkajaksolle

Kehitysehdotuksia oli kaikilla haastateltavilla sekä tulorekisteriin itseensä, että palkanlaskentajärjestelmän puolelle. Haastateltava A kertoo, että käytössä olevalla palkkajärjestelmällä on suurempi vaikutus ilmoittamiseen ja tietojen korjaamiseen. Muut haastateltavat olivat samoilla linjoilla, että palkanlaskentajärjestelmällä on suurempi merkitys ilmoitusten sujuvuuteen ja helppouteen. Haastateltava A toivoisi, että kaiken mahdollisen voisi tehdä käytettävän palkkajärjestelmän kautta eli edes lomautusilmoituksia ei tarvitsisi käydä tekemässä itse tulorekisterissä. Muuten hänen mielestään ei ole mitään kehitettävää, mikä huomattavasti parantaisi tulorekisterin käyttöä tai ilmoittamista.

Haastateltava B toivoisi selkeyttä ja ymmärrettävyyttä tulorekisterin sivustoon, koska tällä hetkellä se on hyvin tekninen ja vaikeaselkoinen. Ilmoitusaikatauluun voisi myös olla väljempi, sillä yksin palkkoja laskiessa tulee herkästi vähän kiire nykyisen aikataulun kanssa. Palkanlaskentaohjelmaan automaatiota olisi tarpeen saada lisää, mikä heillä olikin ohjelmistontarjoajan kanssa työn alla. Toisen kehitysehdotus palkanlaskentajärjestelmään olisi että, jos ilmoitus unohtuu lähettää tai ei muuten lähdekään, niin voisi tulla jokin huomautus tästä. Tulorekisterin ideaa että kaikki tieto kerätään ja lähetetään yhteen paikkaan, hän pitää kuitenkin hyvä ajatuksena.

Haastateltava C:llä oli kaikkien eniten kehitysehdotuksia. Myös hän mainitsee, että tulorekisterisivuston tulisi olla selkeämpi, sillä nyt siellä navigointi ja tiedon etsiminen on vaikeaa ja vaivalloista. Korjauksia ja poikkeustilanteita varten tulisi myös saada paremmat ohjeet niin tulorekisterin kuin

palkanlaskentajärjestelmän puolelle. Negatiivisten tulolajien syöttämisen salliminen auttaisi korjauksien tekemisessä sillä se olisi helpoin tapa korjata väärin menneitä ilmoituksia. Käyttäjän edustusta pitäisi olla enemmän kaikessa mukana, jolloin voidaan luoda järjestelmä joka olisi oikeasti käytettävyydeltään hyvä ja helppo. Tämä pätee sekä tulorekisteriin että palkanlaskentajärjestelmään. Haastateltava kertoo, että usein tulee tunne, että hetkinen onkohan tämä kehittäjä koskaan itse tehnyt näitä työtehtäviä. Tulorekisteristä saatavien raporttien nimet voisi muuttaa niin, että nimestä kävisi heti ilmi, mitä asiaa raportti koskee. 600 -raportti joka tulostetaan tilintarkastajalle, voisi olla haastateltavan mukaan helpommin saatavissa, vaikkapa painamalla nappulaa ”tulosta tästä” ja johon vain asetettaisiin halutut aikarajat. Nyt käytäntönä on ilmeisesti jotenkin tilata raportti tulorekisteriltä, jota haastateltava piti jännänä ja huonona tapana. Haastateltava mainitsee myös, että voisi olla hyvä, jos osingonjakoilmoituksetkin voisi tehdä tulorekisterissä OmaVeron sijaan, koska on aina kätevämpää, kun kaiken voisi tehdä yhdessä järjestelmässä. Tällä hetkellä, jos veroja on maksamatta, näkyy tämä oma verossa, mutta siellä lukee kuitenkin tulorekisteri ja ongelma pitää mennä etsimään tulorekisterin puolelta.

Haastateltava D:n mukaan yksi isoimmista kehitystarpeista olisi se, että erillisilmoituksetkin voitaisiin tehdä jatkossa palkkajärjestelmän kautta tulorekisterissä käsin tekemisen sijaan. Toinen suuri tekijä mikä helpottaisi heidän työtään olisi, että asiakkaat ilmoittaisivat esimerkiksi poissaolot nopeammin, jolloin ei tarvitsisi myöhemmin tehdä niin paljon korjauksia maksettuihin palkkoihin. Haastateltava toivoo myös selkeyttä tulorekisteriin lisää, koska nyt jos manuaalisesti jotain joutuu ilmoittamaan, niin se on hyvin työlästä ja sekavaa. Haastateltava kertoo esimerkin, että kun hän on poikkeustilanteissa pienemmissä asiakkuuksissa joutunut jotain käsin tulorekisteriin viemään, niin siellä on erittäin monta kohtaa, joista ei aina tiedä mihin pitää ottaa kantaa ja mihin voi jättää merkitsemättä tietoja. Tulorekisterin ohjeissa on joitain aukkokohtia ja ohjeistusta voisi muutenkin parantaa. Aukkokohtien tullessa vastaan haastateltava kertoo, että ei auta muu kuin soveltaa tai soittaa verottajalle, josko sieltä saisi neuvoa. Yksi iso ongelma tulorekisterin korjauksissa on, että ei voi ilmoittaa takautuvia korjauksia niin että korjaukset ilmoitettaisiin kuluvalle tai tulevalle palkkajaksolle, vaan ne pitää lähteä edellisille kausille korjaamaan. Haastateltava mainitsee, että on kuullut tästä ongelmasta kritiikkiä muiltakin firmoilta. Tämän ongelman korjaaminen helpottaisi huomattavasti. Haastateltava toivoo, että myös Kela-ilmoitukset voisi tehdä suoraan palkkajärjestelmästä tulorekisteriin, koska se olisi paljon näppärämpää. OmaVeron ja tulorekisterin välistä liikennettä hän pitää outona ja sekavana eli tässä olisi vähän parantamisen varaan.

Ainostaan haastateltava D kertoo, että heiltä on annettu palautetta tulorekisteriin. He pyrkivät aina vastaamaan kyselyihin ja ilmaisemaan mielipiteensä. Palautetta tulorekisteriin on annettu esimerkiksi siitä, että takautuvia korjauksia ei voi ilmoittaa niin, että korjaukset ilmoitettaisiin kuluvalle tai tulevalle palkkajaksolle. Kukaan muu haastateltavista ei ole antanut parannus- tai kehitysehdotuksia tulorekisteriin, mutta kaikki ovat antaneet näitä palkanlaskentaohjelmistoille useamman kerran. Haastateltava A on antanut esimerkiksi juuri lomautusilmoitusten antamisesta palautetta Procountorille. Haastateltava C kertoo, että heillä on Procountoriin koko ajan yhteys ja antavat paljon palautetta ja kehitystoiveita. Muutoksia jotka vaikuttavat palkanlaskentaan tulee verohallinnolta ja muilta instansseilta. Haastateltava kokee, että tilitoimistot ovat ”koekaniineja”, siinä miten palkkajärjestelmä saadaan toimimaan kaikkien näiden muutosten mukaisesti. Joskus järjestelmään pääsee huonoja ratkaisuja ohjelman kehittäjän puolesta, koska käyttäjäedustaja ei ole ollut suunnittelussa mukana. Näitä ongelmia on sitten jälkikäteen ohjelmiston kehittäjän työläs korjata. Procountorilla on muutamia tällaisia haastavia kohtia, joissa huonot muutokset ovat ikävä kyllä päässeet alustaan saakka. Haastateltava toteaa kuitenkin, että ei tulorekisterissä pelkästään huonoja asioita ole, vaan on tosi hyvä ajatus, että kaikki tieto voidaan lähettää yhteen paikkaan. Kaikki mahdollinen tulisi yhdistää yhteen järjestelmään kuten juuri osingonjakoilmoitusten tekeminen OmaVerossa voitaisiin siirtää ilmoitettavaksi tulorekisteriin, sillä molemmat OmaVero ja tulorekisteri ovat kuitenkin verohallinnon ylläpitämiä.

## **6 Johtopäätökset ja pohdinta**

### **6.1 Keskeisimpien tulosten arviointi ja pohdinta**

Tulosten perusteella, mitä vähemmän tulorekisterissä tarvitsee vieraila, sitä tyytyväisempiä palkanlaskijat olivat. Palkkajärjestelmällä on tulorekisteri-ilmoittamisessa suuri merkitys. Mitä kehittyneempi palkkajärjestelmä on, sitä vähemmän tulorekisterissä on tarpeen vieraila antamassa ilmoituksia tai tekemässä korjauksia. Tulosten mukaan olisi parasta, jos kaikki mahdolliset palkan ilmoittamisesta johtuvat toimenpiteet pystyttäisiin tehdä yhdessä järjestelmässä, eikä ilmoituksia tai korjauksia tarvitsisi tehdä monessa eri paikassa. Rajapintaa käyttävien tulorekisteri ilmoittajien on todettukin kyselyjen perusteella olevan kaikkien tyytyväisimpiä (Rajapinta-asiakkaat edelleen tyytyväisimpiä tulorekisteriin 2022). Valitettavasti suurimmalla osalla haastateltavista tilanne palkkajärjestelmän kanssa on se, että se ei sovellu kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin ja asiat jotka ei-

vät onnistu palkkajärjestelmän kautta joudutaan tekemään käsin tulorekisterissä. Tällaisia tilanteita oli haastateltavilla esimerkiksi, kun palkkajärjestelmän kautta ei pystytä tekemään kunnolla erillisilmoituksia tai että lomautusilmoituksia ei voida antaa palkkajärjestelmän kautta. Kehittämistarvetta tulorekisterissä ja palkkajärjestelmissä on selkeästi vielä paljon, jotta ne saadaan toimimaan yhdessä sujuvasti. Tämä sama ongelma todettiin jo pian tulorekisterin käyttöönoton jälkeen (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 39–42.) Palautetta kehitystarpeesta olivat kaikki haastateltavat antaneet palkanlaskentajärjestelmien ohjelmiston tarjoajille. Tulorekisterin ja palkkajärjestelmien kehittämiseen olisi hyvä ottaa käyttäjäedustaja mukaan, jotta ilmoittamisesta ja korjaamisesta saadaan oikeasti sujuvampaa ja helpompaa nimenomaan niille ketkä ilmoituksia rekisteriin tekevät. Tulorekisterin ongelmakohtien kehittäminen helpottaisi tulorekisterin käyttöä ja toisi täten ajallista säästöä ilmoittajille. Tulorekisteriin tähän mennessä tulleet muutokset ovat olleet niin pieniä ja epäolennaisia, että niillä ei juurikaan ole ollut mitään vaikutusta rekisterin käytettävyyteen.

Annettuihin ilmoituksiin tehtävistä korjauksista haastateltavilla oli erilaisia kokemuksia. Pienempiä asiakkaita hoitavat ja yksinkertaisempia palkkoja laskevat haastateltavat kokivat, että korjaukset eivät ole kovin työläitä osittain sen takia koska heillä on niitä hyvin vähän. Kun taas henkilöillä keiden asiakkaisiin kuului suurempia yrityksiä ja monimutkaisempia palkkoja kokivat, että korjaukset ovat työläitä ja haastavia. Suurempia asiakkaita hoitavat palkanlaskijat tekevätkin korjauksia merkittävästi enemmän. Tämä on ymmärrettävää, sillä kun laskettavia ja ilmoitettavia palkkoja on enemmän niin myös virheitä on luonnollisesti enemmän. Tulosten mukaan jotkut korjauksista ovat hyvin monimutkaisia ja kaikkia korjauksia ei pystytä aina tekemään palkkajärjestelmän kautta, vaan korjaukset pitää tehdä tulorekisterin puolella. Korjausten helpottamiseksi nousi esiin monia kehitysehdotuksia. Negatiivisten tulorivien antaminen helpottaisi korjaamista kuten myös korjausten tekeminen edellisten kausien sijaan kuluvalle tai tulevalle palkkajaksolle. Samanlaisia mielipiteitä korjauksiin liittyen ilmeni myös valtiontalouden tarkastusviraston tekemässä tutkimuksessa (Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset 2021, 16–18). Korjauksien ohjeissa on tarkentamisen varaa ja ohjeita tarvitaan lisää, koska kaikkien ongelmatilanteiden varalle ei ohjeita vielä ole. Korjaamista tulisi tulosten perusteella selkeästi helpottaa ja yksinkertaistaa nykyisestä sekä mahdollistaa kaikkien korjausten tekeminen palkkajärjestelmän kautta. Palkkojen ja erillisilmoitusten korjaaminen on hyvin aikaa vievää toimintaa kaikkine liitännäistöineen, ja korjaamiseen käytettävä aika on lisääntynyt tulorekisterin myötä. Myös valtiontalouden tarkastusviraston tutkimuksessa todettiin korjaamisten vaikeuden lisäävän työhön käytettävää työaika (Tulorekisterin käyttöönotto ja

vaikutukset 2021, 16–18). Muutakin kehitystarvetta tulorekisteriin nousi esiin. Esimerkiksi selkeyttä tulorekisteriin toivottiin erityisesti lisää usean haastateltavan puolesta, sillä tulorekisteri koettiin hyvin sekavaksi, jos siellä joutuu jotain manuaalisesti tekemään tai etsimään tietoa. Navigointi tulorekisterissä on siis vaikeaa.

Laajan ilmoitustavan ja vapaaehtoisten tietojen antamisen hyödyt eri tietojen käyttäjille kuten Kelalle ja vakuutusyhtiöille tunnistettiin haastateltavien puolesta hyvin. Laajaa ilmoitustapaa ja vapaaehtoisia tietoja ei kuitenkaan tutkimuksien mukaan vielä juurikaan anneta. Kaksi haastateltavaa kertoi suoraan, että heillä annetaan vain pakolliset tiedot asiakkaiden palkanmaksuista. Toiset kaksi haastateltavaa eivät olleet varmoja annetaanko heillä tietoja suppealla vai laajalla ilmoitustavalla ja mitkä tiedot kuuluvat vapaaehtoisiin tietoihin. Ohjeistus on ollut siis hieman huonoa, että mitä vapaaehtoiset tiedot ovat tai sitten asiaa ei ole ollut tarvetta tutkia, kun tiedot annetaan siinä laajuudessa mitä ohjelmisto vaatii, joten ei ole tullut tarvetta koskaan selvittää kuuluuko annettaviin tietoihin vapaaehtoisia tietoja. Voisi olettaa, että palkkaohjelmisto vaatii vain pakolliset tiedot. Rahapalkat nämä kaksi haastateltavaa ilmoittavat kuitenkin laajemmalla ilmoitustavalla eli tulolajeittain eriteltyinä.

Kaksi haastateltavaa kertoi, että aikomuksena tulevaisuudessa on ruveta antamaan laajemmin tietoja sitten kun palkkajärjestelmä saadaan siihen sovitettua. Vapaaehtoisten tietojen antamisen uskotaan hieman vähentävän työaika, kun ei jälkikäteen tarvitse ilmoitella niin paljon, tehdä selvitystyötä ja palkkatieto pyyntöjä tulee vähemmän. Tämä toki vaatii sen, että automaatio palkkajärjestelmässä on pitkälle vietyä, muuten lisätietojen kerääminen ja ilmoittaminen tulee todennäköisesti lisäämään palkanlaskentaan käytettävää työaika. Yli-Hukka (2022) kertoi myös automaation olevan suuri apu vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisessa.

Perustoiminnot tulorekisterissä toimivat siis suhteellisen hyvin, mistä johtuu, että pienemmät ja yksinkertaisemmat palkkailmoitukset onnistutaan antamaan tulorekisteriin aika vaivatta. Suuremmilla asiakkailla ja vaativimmissa palkkalaskelmissa tietojen ilmoittamisessa on ongelmia varsinkin korjausten tekemisessä. Näistä syistä johtuen palkanlaskijat kokivat tulorekisteri-ilmoittamisen hieman eri tavoin. Pienempiä asiakkuuksia hoitavat palkanlaskijat kokivat olevansa aika tyytyväisiä tulorekisteriin ja tietojen ilmoittamiseen, kun taas palkanlaskijat joiden asiakkaat olivat suurempia

yrittäjiä, olivat tyytymättömämpiä. Suurta helpotusta tulorekisteri-ilmoittamiseen toisi järjestelmien sujuva yhteen toimiminen ja järjestelmän rakentaminen ja kehittäminen käyttäjäkokemus huomioon ottaen. Kehitettävää on sekä tulorekisterin puolella, että palkanlaskentajärjestelmissä. Vapaaehtoisten tietojen antamista edesauttaisi valtavasti, jos palkkajärjestelmät keräisivät paremmin näitä vapaaehtoisia tietoja ja kehottaisi myös lähettämään niitä.

## 6.2 Opinnäytetyön onnistuminen

Opinnäytetyön kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia ja työn tavoite saavutettiin aika hyvin eli onnistuttiin kartoittamaan ja kuvaamaan minkälaista on tulorekisteri-ilmoittaminen osana palkanlaskentaprosessia. Palkanlaskijoiden kokemus tulorekisteri-ilmoittamisesta saatiin myös selville.

Opinnäytetyöprojektin suunniteltu aikataulu piti hyvin läpi koko projektin. Aikataulusuunnitelmassa ei kuitenkaan otettu huomioon, että ensimmäisen haastattelukierroksen jälkeen voisi olla tarvetta vielä lisähaastattelukierroksille. Tutkijan kokemattomuudesta johtuen lisähaastatteluiden tarpeeseen ei osattu varautua. Muutaman lisähaastattelun tekeminen olisi ollut tarpeellista, mutta niitä ei voitu toteuttaa, koska se ei ajallisesti ollut mahdollista. Haastateltavien löytäminen osoittautui vaikeammaksi kuin aluksi oli ennakoitu. Tämä oli tutkimuksen suurin haaste. Kyselyitä osallistumisesta haastatteluun lähetettiin useille kymmenille tili- ja palkanlaskentatoimistoille, mutta suurimmalla osalla ei ollut aikaa osallistua eikä omien sanojensa mukaan annettavaa haastatteluun. Haastattelukysymykset olisi ollut hyvä lähettää haastateltaville etukäteen, jotta he olisivat voineet valmistautua paremmin haastatteluun. Näin olisi kenties saatu enemmän tuloksia, kun haastateltavilla olisi ollut aikaa pohtia vastauksia. Nyt haastateltaville kerrottiin etukäteen vain haastattelussa läpikäytävät teemat eli tulorekisterin käyttö ja ilmoitusten antaminen, laajailmoitustapa ja vapaaehtoiset tiedot sekä rekisterin kehittyminen. Opinnäytetyön rajaus onnistui aika hyvin, koska tietoa saatiin monipuolisesti eri asioista, jotka vaikuttavat tulorekisteri-ilmoittamiseen, mutta toisaalta tutkimus ei lähtenyt kasvamaan liian laajaksi. Palkanlaskijoiden näkökulma oli hyvä, sillä heillä oli paljon tietoa ja sanottavaa aiheesta, koska he ovat joka kuukausi tulorekisterin kanssa tekemisissä.

Opinnäytetyön myötä tutkijan ymmärrys tieteellisen tutkimuksen toteuttamisesta kasvoi huomattavasti. Ymmärrys tutkimuksen aiheesta eli tulorekisteristä ja tietojen ilmoittamisesta, syveni erittäin paljon. Tutkija oppi myös paljon uutta tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmistä. Tutkijalla on tämän opinnäytetyön tekemisen myötä paremmat valmiudet tehdä vastaavanlaisia projekteja tulevaisuudessa.

### **6.3 Tutkimuksen luotettavuus**

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä ja raportointi tehtiin Jamk:n raportointiohjeen mukaisesti. Tietoperustan lähteissä on pyritty valitsemaan luotettavia lähteitä. Kaikki lähteet ovat varsin tuoreita siitä syystä, että tulorekisteri itsessään ei ole vanha järjestelmä. Suurin osa lähteistä on verkkolähteitä ja verohallinnon ylläpitämää tulorekisterisivua on käytetty usein lähteenä, sillä siellä on hyvin laajasti tietoa tulorekisteristä. Kirjallisia lähteitä tulorekisteriaihepiiristä löytyi vain muutamia, mutta menetelmäkuvauskappaleissa on käytetty enemmän kirjallisia lähteitä.

Hyvän tutkimuskäytännön mukaisesti tutkimukseen osallistuvilta on saatava suostumus tutkimukseen osallistumiseen, jonka avulla varmistetaan tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisuus. Tutkimukseen osallistuneille kerrottiin jo haastateltavien etsimisvaiheessa tietoa tutkimuksesta kuten sen tarkoituksesta ja luottamuksellisuudesta. Tutkittaville selitettiin, miten heidän tietojaan tullaan käsittelemään tutkimuksessa ja kuinka kerätty aineisto tullaan säilyttämään vain tutkimuksen valmistumisen ajan ja että tämän jälkeen aineisto hävitetään. Tutkimuksen tuloksia julkaistessa ei saa ilmetä ketä tutkimuksessa on haastateltu eli anonymiteettisuoja tutkimukseen osallistuneille on taattava. Tutkimuksessa ei mainita tutkimukseen osallistuneiden nimiä, muita henkilötietoja tai mitään minkä perusteella voidaan päätellä kuka henkilö olisi kyseessä.

Tutkimuksessa on aina pyrittävä luotettavuuteen. Perinteisiä keinoja luotettavuuden arvioitiin, on arvioida reliabiliteettia eli toistettavuutta ja validiutta eli kykyä mitata juuri sitä asiaa, mitä oli tarkoituskin tutkimuksessa mitata. Laadullisessa tutkimuksessa nämä perinteiset luotettavuuden arviointikeinot eivät toimi aivan yhtä hyvin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Tutkimuksen luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa perustuu pitkälti tutkijan hyvään ja laajaan raportointiin tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkimusta voidaan siis pitää sitä luotettavampana, mitä tarkemmin

se on selostettu. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–228.) Analyysivaiheessa tutkijan tulee pyrkiä rehellisyyteen ja objektiivisuuteen tulosten suhteen. Toki täydellinen objektiivisuus ei koskaan ole täysin mahdollista, mutta tutkijan tulisi tiedostaa omat oletuksensa ja asenteensa ja pyrkiä tulkitsemaan aineistoa niin, että omat ajatukset vaikuttaisivat tulkintaan mahdollisimman vähän. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 6.1.) Tutkimuksen tulosten luotettavuutta parantaa myös, että jos erilaisin tutkimusmenetelmin on saatu samanlaisia tuloksia (Hirsjärvi ym. 2007, 228). Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkkaa määrää sille kuinka paljon aineistoa tutkimuksessa on oltava. Tulosten luotettavuutta parantaa saturaatio. Aineistoa on siis hankittu niin paljon, että se on kylläntynyt eli uutta tietoa ei tule enää vastaan aineiston keruussa. Yleensä kylläntymiseen tarvitaan useampia havaintoyksiköitä. (Kananen 2017, 179.)

Tutkimuksessa pyrittiin luotettavuuteen kattavan raportoinnin avulla kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään myös sillä, että kaikki haastattelut nauhoitettiin, niin haastatteluista saadut tiedot eivät ole pelkästään haastattelijan oman muistin varassa. Näin ehkäistään sitä, että jokin asia haastattelusta muistettaisiin väärin ja siten tulokset ja johtopäätökset olisivat virheellisiä. Haastatteluissa pyrittiin käyttämään helposti ymmärrettäviä kysymyksiä, jotta väärinkäsityksiä ei syntyisi ja kysymystä tarkennettiin haastateltavalle tarvittaessa. Haastatteluiden teemakokonaisuudet pyrittiin myös pitämään selkeinä. Kerättyä aineistoa käsitteli ainoastaan tutkija ja aineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

Haastateltavia oli neljä, mikä aiheutti sen, että tutkimus ei ole täysin luotettava eikä sitä voida yleistää koskemaan kaikki palkanlaskijoita tai tulorekisterin käyttöä. Saturaatiota eli kylläisyyttä ei neljällä haastateltavalla täysin saavutettu, koska uutta tietoa aiheesta tuli vielä viimeisessäkin haastattelussa. Haastatteluja tehdessä esiin nousi aiheen kannalta tärkeitä asioita, joista olisi vielä hyvä kysyä ja tehdä tarkempaa tutkimusta. Eli luotettavuuden kannalta olisi ollut hyvä toteuttaa vielä uusi tutkimuskierros, jossa haastateltaisiin vielä uusia palkanlaskijoita ja aiheen tietoja täydennettäisiin ja täten saataisiin vielä syvällisempi ymmärrys aiheesta.

## 6.4 Jatkotutkimusaiheita

Tämän tutkimuksen voisi toteuttaa uudestaan muutaman vuoden päästä, jotta saataisiin selville, onko tässä tutkimuksessa esiin nousseisiin ongelmiin puututtu ja miten ongelmat on ratkaistu. Vapaaehtoisten tietojen antamista voisi myös tulevaisuudessa selvittää laajemmin, koska vielä niitä ei juurikaan tämän tutkimuksen mukaan anneta.

Palkanlaskentajärjestelmien toimivuudessa ilmoituksia tehtäessä vaikuttaisi olevan suuriakin eroja. Vähemmän kehittyneissä järjestelmissä jouduttiin useammin tekemään käsin ilmoituksia ja korjauksia tulorekisteriin. Tällaisten järjestelmien käyttäjät vaikuttivat olevan myös tyytymättömämpiä tulorekisteri-ilmoittamiseen palkkajärjestelmän huonomman toimivuuden takia. Tätä aihetta voisi tutkia lisää.

## 7 Lähteet

- Aholainen, J. Anttila, O. Jääskeläinen, R. Kaskinen, J. Korhonen, T. Murto, J. Peltomäki, T. Saarinen, M. Salo, E. Siitonen, S. 2022. Palkkahallinto. Helsinki Talentum media. Viitattu 24.10.2022. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.993466244806251>.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Osuuskunta vastapaino. Viitattu 7.10.2022. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-035-6>.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.
- Isosävi, J. 2019. Mikä on tulorekisteri? Artikkel. Palkkaus.fi. Viitattu 3.2.2023. <https://www.palkkaus.fi/abc/mika-on-tulorekisteri/>.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. E-kirja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.2.2023. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.993276444806251>.
- Koivula, A. 2020. Yrityksen toimiva palkanlaskenta prosessi: millainen se on? Priima yrityslaskennan blogi. Viitattu 24.10.2022. <https://www.priimalaskenta.fi/laskenta-blog/yrityksen-toimiva-palkanlaskennan-prosessi>.
- Käyttäjät kertovat – työttömyyskassat: tiedot tulisi ilmoittaa mahdollisimman laajoina tulorekisteriin. 2021. Vero.fi. Viitattu 3.2.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/uutishuone/ajankohtaista/uutiset/k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4t-kertovat--ty%C3%B6tt%C3%B6myyskassat-tiedot-tulisi-ilmoittaa-mahdollisimman-laajoina-tulorekisteriin/>.
- L 12.1.2018/53. Laki Tulotietojärjestelmästä. Viitattu 12.2.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180053>.
- Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: Talentum Media. E-kirja, 135–136 ja 144–147. Viitattu 6.2.2023. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.992443234806251>.
- Mattinen, K., Parnila, K. & Orlando, C. 2022. Palkanlaskenta käytännönläheisesti. Helsingin seudun kauppakamari. E-kirja, 59–60 ja 65–67. Viitattu 6.2.2023. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.993692144906251>.
- Muutoksia sähköiseen asiakaspalveluun: uudistetut verkkolomakkeet julkaistu. 2021. Verohallinto.fi. Viitattu 31.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/uutishuone/ajankohtaista/uutiset/muutoksia-s%C3%A4hk%C3%B6iseen-asiointipalveluun-uudistetut-verkkolomakkeet-julkaistu/>.
- Muutoksia tulorekisteri-ilmoittamisessa vuonna 2023. 2022. Vero.fi. Viitattu 31.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/uutishuone/ajankohtaista/muutoksia-tulorekisteri-ilmoittamisessa-vuonna-2023/>.
- Männistö, E. 2021. Palkanlaskennan tietojen täsmäyttämistä tulorekisteriin ja kirjanpitoon. Artikkel. Tilitoimistossa lehdessä. Taloushallintoliitto.fi. Viitattu 7.2.2023. <https://tilitoimistossa.talouhallintoliitto.fi/lehdet-numeroittain>.
- Ota hyöty irti tulorekisteristä. 2020. Fennia.fi. Viitattu 11.12.2022. <https://www.fennia.fi/sisalto-studio/ota-hyoty-irti-tulorekisterista>.

Rajapinta-asiakkaat edelleen tyytyväisimpiä tulorekisteriin. 2022. Verohallinto.fi. Viitattu 31.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/ uutishuone/ajankohtaista/rajapinta-asiakkaat-edelleen-tyytyv%C3%A4isimpi%C3%A4-tulorekisteriin/>.

Räsänen, J. 2023. Palkanlaskennan tehtävät ja yleisimmät käsitteet. Artikkel. Procounter.fi. Viitattu 6.2.2023. <https://procounter.fi/blogi/palkanlaskenta/>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 7.10.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>.

Sarajärvi, A. & Tuoni, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja Ellibslibrary.com. Tammi. Viitattu 2.2.2023. <https://janet.finna.fi/Record/jamk.993376414806251?sid=2928599856>.

Suorituksen maksaja voi tilata raportteja tai aineistoja tulorekisteriin ilmoitetuista tiedoista. 2022. Vero.fi. Viitattu 7.2.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/suorituksen-maksajat/raportit/>.

Tietoa tulorekisteristä. 2023. Vero.fi. Viitattu 10.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/>.

Tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin: palkkailmoituksen pakolliset ja täydentävät tiedot. 2022. Vero.fi. Viitattu 11.12.2022. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/yksityiskohtaiset-tulorekisterin-ohjeet/63749/tietojen-ilmoittaminen-tulorekisteriin-palkkatietoilmoituksen-pakolliset-ja-t%C3%A4ydent%C3%A4v%C3%A4t-tiedot7/#2-t%C3%A4ydent%C3%A4v%C3%A4t-tiedot>.

Tulorekisteri. N.d.a. Aariakassa.fi. Viitattu 11.12.2022. <https://www.aariakassa.fi/lisaa-tietoa/tulorekisteri/>.

Tulorekisteri. N.d.b. Yrittäjät.fi. Viitattu 11.12.2022. <https://www.yrittajat.fi/tyonantajalle/tyonantajan-velvollisuudet/tulorekisteri/>.

Tulorekisterin käyttöönotto ja vaikutukset. 2021. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskerhomus, 15–19 ja 39–42. Viitattu 10.1.2023. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2021/04/VTV-Tarkastus-3-2021-Tulorekisterin-kayttoonotto-ja-vaikutukset.pdf>.

Tulorekisterin tiedon käyttäjien joukko laajenee. 2023. Vero.fi. Viitattu 9.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/ uutishuone/ajankohtaista/tulorekisterin-tiedon-k%C3%A4ytt%C3%A4jien-joukko-laajenee-1.1.2023/>.

Tulorekisteri tiedon käyttäjille. 2023. Vero.fi. Viitattu 9.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/tiedon-k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4t/>.

Tulorekisterin tietojen korjaaminen. N.d. Ilmarinen.fi. Viitattu 31.10.2022. <https://www.ilmari-nen.fi/tyonantaja/palkkailmoitus-tulorekisteriin/tulorekisterin-tietojen-korjaaminen/>.

Tulorekisteriä kehitetään yhteistyössä. 2022. Vero.fi. Viitattu 31.1.2023. <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/kehittaminen/>.

Vapaaehtoisten tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin auttaa tilastoinnissa. 2020. Tilastokeskus.fi. Viitattu 12.12.2022. <https://www.stat.fi/uutinen/vapaaehtoisten-tietojen-ilmoittaminen-tulorekisteriin-auttaa-tilastoinnissa>.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. E-kirja. Sivut 14-17, 25, 28-33, 119-120 ja 149-152. Helsinki: Tammi. Viitattu 2.2.2022. [https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa\\_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

Yli-Hukka, E. 2022. Hyöty irti tulorekisteristä – automatisoi ja ilmoita mahdollisimman kattavasti. Tilisanomat.fi. Viitattu 9.1.2023. <https://tilisanomat.fi/tulorekisteri/hyodyt-irti-tulorekisterista-automatisoi-ja-ilmoita-mahdollisimman-kattavasti>.

## **Liitteet**

### **Liite 1. Haastattelurunko**

#### **Käydään läpi käytännön asioita**

Luottamuksellisuus, kuinka aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua, anonymiteetti osallis-  
tujille, kyseessä kolmeen teemaan jakautuva teemahaastattelu.

#### **Tausta: Yleistä perustietoa**

Kuinka kauan olet tehnyt palkanlaskentaa ja mitä toimenkuvaasi kuuluu?

Mikä palkanlaskentajärjestelmä teillä on käytössä?

Minkälaisia asiakkaita teillä on? Esimerkiksi suuria yrityksiä keillä on paljon palkkoja?

#### **Teema 1: Tulorekisterin käyttö ja ilmoitusten antaminen**

Kuinka paljon olet kuukausittain tulorekisterin kanssa tekemisissä? Mitä toimenpiteitä teet tulore-  
kisteriin liittyen?

Mitä mieltä olet tulorekisterin käytettävyydestä nyt kun se on ollut jo pidempään käytössä?

Mitä ilmoituskanavaa käytätte ilmoitusten antamiseen?

Miten palkanlaskentajärjestelmässänne on hyödynnetty automaatiota tietojen keräämiseen ja nii-  
den ilmoittamiseen tulorekisteriin? Jos automaatiota ei ole hyödynnetty niin olisiko tällainen mah-  
dollista?

Tehdäänkö korjauksia ilmoituksiin usein ja miten korjaaminen tapahtuu?

#### **Teema 2: Laaja ilmoitustapa ja vapaaehtoiset tiedot**

Käytetäänkö asiakkailleen laajaa ilmoitustapaa vai ainoastaan pakolliset tiedot sisältävää suppeaa  
ilmoitustapaa? Kuinka suurelle osalle käytetään laajaa ilmoitustapaa?

Mitkä ovat yleisimpiä vapaaehtoisia tietoja mitä ilmoitetaan? Onko vapaaehtoisten tietojen anta-  
misessa tapahtunut muutoksia tai kehitystä vuosien aikana? Millaista?

Millaisia hyötyjä laajalla ilmoitustavalla ja vapaaehtoisten tietojen antamisella mielestäsi on?

Onko harkittu, että aletaan antamaan enemmän vapaaehtoisia tietoja?

Onko ilmoitustavalla vaikutusta palkanlaskentaprosessin aikaa vievyyteen?

**Teema 3: Tulorekisterin kehittyminen**

Onko tulorekisteriin jo tehdyt muutokset vaikuttaneet sen käytettävyyteen? Miten?

Mitä pitäisi vielä kehittää tulorekisterissä tai käytettävässä palkanlaskentajärjestelmässä, jotta ilmoittaminen on helpompaa?

Oletko koskaan antanut palautetta tai kehitysehdotuksia tulorekisterille? Millaisia?

Tuleeko mieleen jotain lisättävää johonkin aiheeseen?

